

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ШУМАРСТВА

Шуме Републике Српске

а.д. СОКОЛАЦ

НАРУЧИЛАЦ:

ЈПШ "ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ" А.Д. СОКОЛАЦ

Ш.Г. "КЛЕКОВАЧА - ПОТОЦИ" ИСТОЧНИ ДРВАР

**ШУМСКОПРИВРЕДНА ОСНОВА ЗА ИСТОЧНОДРВАРСКО
ШУМСКОПРИВРЕДНО ПОДРУЧЈЕ**

(важност од 01.01.2023. - 31.12.2032.год.)

-САЖЕТАК-

Израдио:

ЈПШ" ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ" А.Д. СОКОЛАЦ

Истраживачко развојни и пројектни центар

Бања Лука

С А Д Р Ж А Ј

	Страна
I УВОДНИ ДИО	4
1. Разлози за израду шумскопривредне основе	4
2. Основне карактеристике шумскопривредног подручја	4
2.1. Географски положај шумскопривредног подручја.....	4
2.2. Границе шумскопривредног подручја.....	5
2.3. Имовинско - правно стање шумскопривредног подручја.....	6
2.4. Биолошке, климатске, орографске, геолошке, педолошке, карактеристике шумскопривредног подручја.....	6
2.5. Функције шума	11
2.6. Угроженост шума од биљних болести, штеточина, имисије штетних гасова и шумских пожара.....	12
2.7. Организација управљања у шумарству.....	15
2.8. Број и структура запослених у шумарству.....	16
2.9. Економски и саобраћајни услови.....	16
2.10. Преглед значајнијих привредних друштава у осталим привредним гранама.....	17
3. Посебна ограничења у газдовању на дијеловима шумскопривредног подручја	18
II СТАЊЕ ШУМА И НЕОБРАСЛОГ ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА У ДОБА УРЕЂИВАЊА	22
1. Површине газдинских класа, ширих категорија шума за шумскопривредно подручје	22
2. Површине шума по општинама	23
2.1. Општина Источни Дрвар.....	23
2.1. Општина Рибник.....	23
3. Стање дрвне залихе, запреминског прираста и осталих таксационих елемената по ширим категоријама шума	24
3.1. Категорија 1000 – Високе шуме са природном обновом.....	24
3.2. Категорија 3000 – Шумске културе.....	26
3.3. Категорија 6000 – Површине неподесне за пошумљавање и газдовање.....	28
3.4. Дрвна залиха запремински прираст и остали таксациони елементи по општинама.....	29

3.5.	Стање шумских комуникација и степен отворености шумскопривредног подручја.....	36
III ПЛАНОВИ ГАЗДОВАЊА ШУМАМА ЗА НАРЕДНИ УРЕЂАЈНИ ПЕРИОД.....		
1.	Обим сјеча у високим шумама по врстама дрвећа, дебљинској структури и квалитету у високим шумама.....	37
2.	Обим сјеча у шумским културама по врстама дрвећа, дебљинској структури и квалитету.....	38
3.	План сјеча по привредним јединицама.....	39
4.	План сјеча по општинама.....	41
5.	План искоришћавања шума.....	40
5.1.	Производња шумских дрвних сортимената по категоријама шума за шумскопривредно подручје.....	42
5.2.	Структура дрвних сортимената по општинама.....	43
5.3.	План коришћења осталих шумских производа.....	45
5.3.1.	Потенцијалне могућности коришћења љековитог биља.....	45
5.3.2.	Корисне врсте гљива и њихове производне могућности.....	46
6.	План шумскоузгојних радова.....	48
6.1.	Врсте шумскоузгојних радова.....	48
6.2.	Обим шумскоузгојних радова.....	49
6.3.	План шумскоузгојних радова за шумскопривредно подручје.....	50
7.	План заштите шума.....	52
7.1.	Врсте шумских штета и мјере заштите.....	52
7.1.1.	Заштита шума од штетног дјеловања човјека.....	52
7.1.2.	Заштита шума од стоке и дивљачи.....	52
7.1.3.	Заштита шума од инсеката и биљних болести.....	53
7.1.4.	Заштита шума од елементарних непогода.....	56
7.1.5.	Заштита шума од шумских пожара.....	56
8.	План инвестиција.....	58
8.1.	План изградње нових и план реконструкције постојећих шумских камионских путева.....	58
8.2.	План изградње осталих објеката потребних за реализацију шумскопривредне основе.....	59

I УВОДНИ ДИО

1. РАЗЛОЗИ ЗА ИЗРАДУ ШУМСКОПРИВРЕДНЕ ОСНОВЕ

Шумскопривредна основа је план за дугорочно газдовање шумама којим се утврђује еколошка, привредна и социолошка основа за биолошко побољшање шумских ресурса и остваривање општег интереса у складу са стратегијом развоја шумарства и шумарским програмом Републике Српске. Шумскопривредна основа се израђује за период од десет година, с тим да се прије истека наведеног периода мора извршити израда и усвајање нове шумскопривредне основе (Закон о шумама, "Службени гласник Републике Српске", бр. 75/08, 60/13 и 70/20).

У складу са *Правилником о елементима и садржају шумскопривредних основа ("Службени гласник Републике Српске", број 52/09 и 43/11)*, шумскопривредна основа садржи : уводни дио, стање шума у доба уређивања, анализу и оцјену досадашњег газдовања шумама, планове газдовања шумама за наредни уређајни период, економско – финансијску анализу.

Поред наведеног текстуалног дијела, саставни дио шумскопривредне основе чине карте, књиге извршених шумскоузгојних радова, књиге извршених сјеча и уређајни елаборати.

Производња што веће количине квалитетног дрвета је основни циљ којем се тежи у газдовању шумама. Члан 17. став 1. Закона о шумама прописује да се шумама и шумским земљиштем газдује на основу шумскопривредне основе и пројеката за извођење.

Шумскопривредном основом одређују се основне смјернице и циљеви газдовања шумама, мјере за унапређивање стања шума, очување и јачање општекорисних функција шума и заштита шума. Она садржи приказ стања шума, као и врсту и обим радова у току уређајног периода од десет година.

Ова шумскопривредна основа ступа на снагу 01.01.2023. године и има важност до 31.12.2032. године.

2. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ШУМСКОПРИВРЕДНОГ ПОДРУЧЈА

2.1. Географски положај шумскопривредног подручја

Одлуком Владе РС о формирању шумскопривредних подручја у РС („Службени гласник Републике Српске“, број 101/05) формирано је „Дрварско-Петровачко“ ШПП којим управља Шумско газдинство „Оштрељ-Дринић“ са сједиштем у Дринићу. Шумско газдинство „Оштрељ - Дринић“ формирано је спајањем два шумскопривредна подручја, „Дрварског“ и „Петровачког“. Међутим, одлуком Владе РС о измјенама одлуке о формирању шумскопривредних подручја у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 107/12), извршена је измјена тачке 1, према којој је „Дрварско-Петровачко“ шумскопривредно подручје, подијељено на „Источнодрварско“ ШПП, чији је корисник Шумско газдинство „Клековача-Потоци“, са сједиштем у Источном Дрвару и „Петровачко“ ШПП са сједиштем у Дринићу.

Шумско привредно подручје простире се на територији општине Источни Дрвар и Рибник.

Коришћење шума и шумског земљишта, уз обавезу одржавања, на простору "Источнодрварског" шумскопривредног подручја врши Шумско газдинство "Клековача Потоци" са сједиштем у Источном Дрвару.

Источни Дрвар (сједиште општине је у мјесту Потоци, чије су координате: 44° 23' 33" SGŠ и 16° 37' 12" IGD) је једна од најмањих и најмалобројнијих општина у Републици Српској.

Општину чине мјеста: Потоци, Срнетица, Дражићи и Увала. Потоци су старо шумско насеље у којем се налазе општинска зграда, ресторан, зграда шумског газдинства, амбуланта, неколико зграда за смјештај радника, приватних кућа и викендица. Површина општине износи око 75,3 km², а број становника је око 79, према попису из 2013 године. Као шумом богато подручје, Потоци представљају посебну територијалну организацију, не само у Републици Српској него и у регији.

Изграђен је и водовод Срнетица – Потоци у дужини од 11 километара и доведена питка вода. Општина Источни Дрвар посједује све предуслове за развој туризма, јер располаже са атрактивним природним љепотама и еколошки чистом средином. Климатски услови са доста снијега су предуслов за развој зимског туризма.

Источнодрварско шумскопривредно подручје припада области унутрашњих Динарида, западно Босанском кречњачко – доломитном подручју. (Еколошко-вегетацијска рејонизација Босне и Херцеговине, Сарајево, 1983. године).

2.2. Границе шумскопривредног подручја

Границе Источнодрварског шумскопривредног подручја утврђене су Одлуком Владе Републике Српске о измјенама одлуке о формирању шумскопривредних подручја у Републици Српској, ("Службени гласник Републике Српске", број 101/05, 10/07 и 107/12), а која садржи детаљан опис граница овог шумскопривредног подручја.

Први дио границе која раздваја ШПП "Источнодрварско" од Федерације почиње са коте 1962 В. Клековача. Од коте 1962 граница иде у правцу сјеверозапада, у правцу коте 1522 и на око 1100 метара прије коте 1522 скреће скоро сјеверно у дужини око 400 метара, те скреће југо-источно и на око 500 метара мјења правац у сјевероисток у дужини од 700 метара, затим скреће југоисточно на коту 1471. Од коте 1471 иде на коту 1463 одакле истим правцем преко коте 1645 излази на коту 1962 В.Клековача. Граница другог дијела Источнодрварског шумскопривредног подручја почиње са коте 1761 М.Клековача и иде у правцу сјевероистока, прелази шумски камионски пут (бивша жељезничка пруга) и Срнећу косицу и спушта се на коту 1378. Истим правцем наставља до коте 1429 Црни врх и Жутог усјека, даље шумским камионским путем (бивша жељезничка пруга) до Срнетице. Од Срнетице иде шумским камионским путем према Врањевцу до коте 1049, гдје скреће југоисточно преко Врањевачких паљика, у дужини око 1500 метара, скреће југозападно и излази на Куљеви врх, затим се спушта и пресијеца шумски пут, те наставља на југозапад у дужини око 800 метара и скреће југоисточно и пење се на Бобијски гребен, тачније коту 1178 и пролази гребеном даље у правцу југоистока на коту 1390, затим на коту 1409. Са коте 1409 иде и даље гребеном у правцу југоистока на коту 1465 звану Бобијски врх, затим се спушта на коту 1385 (Безистан). Од коте 1385 граница се спушта према извору Демировина гдје даље скреће југоисточно и долази на око 100 метара западно од коте 1248 (Косица), а затим благо скреће према југозападу и пролази кроз мјесто Кокосњак. Скреће југозападно гдје излази на коту 890. Од коте 890 граница иде и даље у правцу југозапад, пролази покрај Којине долине, затим пресијеца шумски пут у мјесту Јеловац. Од пута иде и даље у правцу југозапада поред Пантиног врха гдје пролази западно од коте 1055 на удаљености 250 метара, и спушта се стазом, пресеца шумски пут Ресановача - Тисов бунарић и спушта се на шумски пут у Тисовој коси кота 1100. Граница наставља истим правцем у дужини око 700 метара, а онда нагло скреће у правцу истока око 400 метара, затим благо савија и наставља југоисточно до коте 1230, затим у правцу југоистока у дужини око 1100 метара на шумски камионски пут и границу ентитета. Граница се враћа сјеверозападно на коту 1263, а са коте 1263 долази на око 100 метара јужно од коте 1227 звана Мала главица. Од коте 1227 граница иде западно поред коте 1158 гдје иде сјеверозападно и пење се на коту 1230, затим на коту 1305 продужава истим

правцем и пролази јужно 200 метара од коте 1532 и иде даље истим правцем на око 250 метара југозападно од коте М.Клековача, гдје нагло савија у правцу сјеверо истока на коту 1761 М.Клековача, одакле је и почео опис границе другог дијела овог шумскопривредног подручја.

2.3. Имовинско правно стање шумскопривредног подручја

На Источнодрварском шумскопривредном подручју у протеклом уређајном периоду евидентирано је 212,39 хектара спорног шумског земљишта, чиме је у односу на стање у 2011. години за општину Источни Дрвар, (укупна површина 19,69 хектара), проблем спорних површина значајно повећан. Ово повећање је резултат ажурирања састојинских карата према важећим катастарским плановима и посједовним листовима.

Проблем, неријешених имовинско-правних односа је у одјељењима 47,95,96 и 97, у Привредној јединици Потоци Ресановача који је постојао и много раније, али није био евидентиран у шумскопривредним основама.

Тренутно, дијелови ових одјељења који су спорни остају у саставу шумског газдинства, а на тим површинама се неће проводити планови и одредбе шумскопривредне основе (површина се изузима из етата).

Проблем који се уочава на терену а одражава се на имовинско – правно стање, настаје због необнављања и неодржавања граничних знакова (ДШ) који дефинишу граничну линију између шума и шумског земљишта којим управља Шумско газдинство "Клековача - Потоци" из Источног Дрвара и шума и шумског земљишта у приватној својини.

У наредном уређајном периоду потребно је да Шумско газдинство "Клековача - Потоци", односно ЛПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, интензивирају сарадњу са надлежним организационим јединицама Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове, а у циљу обиљежавања неспорних и у циљу утврђивања граница посједа које су спорне, како би се спријечило противправно присвајање и коришћење шума и шумског земљишта.

Рјешавање проблема узурпација треба да је у складу са Законом о шумама и Законом о стварним правима ("Службени гласник Републике Српске", бр. 124/08, 58/09, 95/11 и 60/15), Законом о узурпацијама и добровољачким компетенцијама ("Службени гласник Републике Српске", 08/20), Одлуком Уставног суда Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", 18/16), као и другим законима и правилницима везаним за ову проблематику.

2.4. Биолошке, климатске, орографске, геолошке и педолошке карактеристике шумскопривредног подручја

Биолошке карактеристике

Према Еколошко-вегетацијској рејонизацији БиХ (Стефановић, et all. 1983) подручје припада Еуросибирско-сјеверноамеричкој регији, као секундарне заједнице у оквиру регионалне заједнице мјешовитих шума букве и јеле са смрчком. Оне припадају области унутрашњих Динарида, западно-босанском, кречњачко-доломитном подручју и смјештене су у рејону кључко-петровачком и гламочко-купрешком. Западнобосанско кречњачко доломитно подручје заузима велике географске просторе кречњачко-доломитних површина и планинских масива који припадају планинском и субалпском појасу са претежним висинским зонирањем од 600 до 1900 m. Подручје је изграђено од неколико кречњачко-доломитних масива и висоравни. Доломити су углавном чврсти (једри) и у

виду доломитне пржине (сахароидни, кристаласти). Доломитни супстрати на овом подручју представљају станишта на којима се налазе мјешовите шуме јеле и смрче у различитим фазама сукцесије према климарегионалној заједници мјешовитих шума букве и јеле са или без смрче, што је условљено биогеолошким особинама врста дрвећа и микростанишним приликама (Стефановић, et al. 1983, Ритер – Студничка, 1956, 1957, 1959, 1962, Буцало, В. 1995 и др.). Шуме јеле и смрче представљају терминалну фазу у процесу сукцесије заједнице *Piceo – Pinetum illyricum*, Stef. према коначним заједницама *Abieti – Fagetum illyricum* односно *Piceo – Abieti – Fagetum dinaricum*. Заједница је карактеристична за мезозојске кречњаке на многим Динарским планинама на топлијим експозицијама. У области унутрашњих Динарида, која припада илирској флорној провинцији, унутар регионалне заједнице шума букве и јеле са смрчом налазе се заједнице јеле и смрче (*Abieti – Piceetum illyricum*), као секундарне биљне заједнице (Буцало, 2002). Појава јасике, брезе и бијелог бора указује да је заједница секундарног карактера, а значајна заступљеност елемената букових шума указује на њену тенденцију развоја ка шуми букве и јеле са или без смрче (Стефановић, 1977). Асоцијација *Abieti – Piceetum illyricum* је мјешовита шума јеле и смрче на доломитној геолошкој подлози, која заузима значајан дио површине комплекса и привредно је значајна. У спрату дрвећа доминирају углавном јела и смрча. У спрату грмља поред јеле и смрче значајно су заступљени *Corylus avellana*, *Daphne mezereum*, *Lonicera nigra* и *Sorbus aucuparia*. Од врста приземне флоре у већини састојина присутне су *Aremonia agrimonoides*, *Asarum europaeum*, *Carex silvatica*, *Dryopteris filix mas*, *Euphorbia amygdaloides*, *Festuca drymea*, *Fragaria vesca*, *Lamiastrum galeobdolon* и *Rubus hirtus*. Састојине које су сврстане у *Abieti - Piceetum illyricum subass. fagetosum* су по флористичком саставу веома сличне претходним, али у спрату дрвећа и грмља као и спрату приземне флоре, знатно је већа бројност и здруженост букве, што је био основни разлог да се ове састојине издвоје у посебну субасоцијацију *fagetosum*. Такође је код ових састојина већа заступљеност *Acer pseudoplatanus* у спрату дрвећа и мање је учешће смрче. У синдинамском погледу ова субасоцијација одговара терминалној фази заједнице *Abieti – Piceetum illyricum* са кречњачког подручја источне Босне (Стефановић, 1960), која претходи завршним заједницама *Abieti – Fagetum illyricum* односно *Piceo – Abieti – Fagetum dinaricum*. Геолошку подлогу код састојина које припадају субасоцијацији *fagetosum* чине такође доломити (једри и сахароидни), али се састојине углавном налазе на црницама и смеђим кречњачким земљиштима, што је имало одраза на мале разлике у погледу флористичког састава састојина. Мањи дио подручја чине и заједнице *Fagetum subalpinum* на падинама Клековаче.

Климатске карактеристике

Подручје се налази у сјеверозападном дијелу Републике Српске, које се карактерише хетерогеним климатским приликама. На овом подручју смјењују се и мијешају разни климатски утицаји, па је тешко утврдити границе између појединих типова климе (Милосављевић, 1973). Од ријеке Саве на сјеверу, па према унутрашњим Динаридима на југу, ниже се западна варијанта панонске климе, умјерено континентална клима и долинско-котлинска клима, ка планинској клими као варијанти континенталне климе, која доминира на планинама западног дијела Републике Српске. За одређивање карактеристика климе подручја коришћени су подаци о просјечним мјесечним и годишњим температурама ваздуха, падавинама и релативној влажности ваздуха.

(Извор: Републички завод за статистику, Бањалука; Статистички годишњак Републике Српске, Статистички годишњак Федерације Босне и Херцеговине за године 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020).

Температура ваздуха (°C)								
МЕТЕРОЛОШКА СТАНИЦА								
ГОДИНА	ИСТОЧНИ ДРВАР		ДРИНИЋ		ДРВАР		РИБНИК	
	годишња	IV-IX	годишња	IV-IX	годишња	IV-IX	годишња	IV-IX
2011	-	-	8,9	15,3	-	-	10,8	17,2
2012	-	-	8,9	15,4	-	-	11,3	17,9
2013	-	-	9,0	14,9	-	-	11,1	16,7
2014	7,6	11,4	10,0	14,2	-	-	11,8	15,9
2015	7,4	12,4	-	-	10,6	17,1	11,3	17,3
2016	-	-	-	-	10,4	16,2	11,1	16,6
2017	-	-	-	-	10,7	17,0	11,0	17,0
2018	-	-	-	-	-	-	11,3	17,2
2019	-	-	-	-	11,1	16,8	11,9	17,0
2020	-	-	-	-	10,9	16,7	11,4	16,7
ПРОСЈЕК	7,5	11,9	9,2	15,0	10,7	16,8	11,3	17,0

Количина падавина (mm/m ²)								
МЕТЕРОЛОШКА СТАНИЦА								
ГОДИНА	ИСТОЧНИ ДРВАР		ДРИНИЋ		ДРВАР		РИБНИК	
	годишња	IV-IX	годишња	IV-IX	годишња	IV-IX	годишња	IV-IX
2011	-	-	909,6	359	-	-	837,7	471,4
2012	-	-	1472,5	663,6	-	-	1107,8	583,7
2013	-	-	1503,1	472,7	-	-	1076,9	450,4
2014	2158,0	1380,7	2197,5	1245,1	-	-	1655,8	1166,1
2015	1426,6	645,7	792,9	292,7	809,9	359,7	1106,2	526,4
2016	-	-	-	-	1268,6	595,1	1115,8	566,5
2017	-	-	-	-	1046,6	514,0	1183,4	584,2
2018	-	-	1030,8	410,7	-	-	1144,5	536,6
2019	-	-	1131,3	594,0	1196,6	492,0	1140,7	599,2
2020	-	-	-	-	846,5	263,1	1175,8	613,8
ПРОСЈЕК	1792,3	1013,2	1291,1	576,8	1033,6	444,8	1154,5	609,8

За период 2011-2020. година, приказана је просјечна годишња температура ваздуха, просјечна температура у вегетационом периоду, количина падавина у току године и у току вегетационог периода за метеоролошке станице, релевантне за ово шумскопривредно подручје.

Према општим и климатско–географским показатељима може се закључити да се подручје Анализирајући вриједности термодромског коефицијента по Кернеру (Дрвар, 5,8) можемо рећи да се ради о благој континенталној (планинској) клими. На основу Фурнијеовог коефицијента за плувиометријску агресивност климе закључујемо да на подручју влада осредња плувиометријска угроженост (Дрвар, 14,8). Отицање воде, по De Martonu -у је обилно, наводњавање је непотребно, изражен је егзореизам.

истраживања одликује перхумидном, благо континенталном (планинском) климом, израженим егзореизмом, осредњом до јаком плувиометријском угроженошћу, што га сврстава у изразита шумска подручја са повољним условима за раст и развој шумског дрвећа.

Орографске карактеристике

Орографске карактеристике подручја које припада кључко-петровачком и гламочко-купрешком рејону одликују се брдско-планинским карактеристикама, а ово подручје је у мањој мјери прошарано крашким депресијама, те са јаче или слабије израженим ријечним долинама. Само у депресијама у унутрашњости планина подручје се одликује долинско-брдском орографијом терена. Подручје (наведени рејон) се простире од Грмеча на сјеверу и кањона Уне на сјеверозападу до Луњеваче на југозападу. Према истоку подручје се спушта према Припанонској и прелазној илирско-мезијској области. Југозападну границу подручја истраживања чине високопланински грбени и висоравни који уједно представљају границу медитеранских утицаја. Само шумскопривредно подручје лежи источно од Велике и Мале Клековаче до Ресановаче, сјеверно до насеља Срнетица и сјевероисточно до Бобије. Геоморфолошка особина овог подручја је појава вртичастих висоравни са издизањем виших кречњачких масива. Геолошка подлога и надморска висина, те изражена орографија терена имала је пресудни значај за појаву специфичне вегетације и њеног правилног зонирања у висинском погледу. Основни правац пружања планинских масива је сјеверозапад-југоисток. У погледу хидролошких карактеристика подручја могу се издвојити два дијела. Први дио чине подручја на којима доминира кречњачка геолошка подлога, гдје нема извора нити потока или се повремено појављује мањи број извора сезонског карактера, а други дио су подручја на којима доминира доломитна геолошка подлога са већим бројем извора и потока. Највиша тачка подручја је врх Велике Клековаче (1962 mnm), а налази се у П.Ј. „Клековача Дрвар“, у крајњем југоисточном врху одјела 43. Најнижа тачка је у насељу Увала (П.Ј. „Потоци Ресановача“, одјели 58 и 66) и износи око 850 mnm.

Геолошке карактеристике

Карбонатне стијене западног дијела Републике Српске, међу које спада и доломит, припадају сјеверном дијелу Динарида, односно динарској офиолитској зони и мањим дијелом флишној зони (Бања Лука – Кнежево) и санско – унској палеозојској јединици (Карамата и Крстић, 1996). Матични супстрат у истраживаним састојинама изграђен је углавном од доломита, односно кречњака. Доломити су средње до горњо - тријаске старости. Према структури доломити спадају у спојеве кисеоника и групи карбонатних минерала заједно са калцитом – CaCO_3 (кречњаком), арагонитом, сидеритом - FeCO_3 , магнезитом - MgCO_3 и др. Они припадају седиментној геолошкој средини која се карактерише умјереним температурама (0 до 40 степени) и сталним ваздушним притиском па су егзогеног поријекла (Ристић и Трубеља, 1970). Минерали који су настали у магматској средини у кори трошења извргнути су дјеловању атмосферилија односно кисеоника, воде и угљичне киселине па се ови минерали хемијски и механички распадају и троше чиме се ствара нови материјал за нове минерале и за процес седиментације. За разлику од кречњака који настаје хемијским таложењем или таложењем организама, доломити настају процесом доломитизације кречњака под утицајем магнезијумових отопина.

Доломитна геолошка подлога са педолошког становишта може се подијелити у двије петрографске варијанте (Ћирић, 1961): једри или компактни и кристаласти (сахароидни, растресити) доломити. У састојинама ШПП - а заступљене су обје петрографске варијанте. Доломити, нарочито кристаласти у односу на кречњаке имају одређене специфичности које се одражавају на педогенетске процесе. Једри доломити се по земљишном покривачу мало разликују од чистих

кречњака, али је еволуција земљишта због спорог растварања доломита знатно спорија. Једри доломити су мање пропустљиви за воду него мезозојски кречњаци. Треба истаћи да доломит као двојни карбонат у односу на кречњак пружа сасвим друге услове за успијевање поједних врста дрвећа за које није без значаја однос калцијума и магнезијума. Механичко трошење једрих доломита је израженије и брже, а процес растварања је веома спор, па је и еволуција земљишта на њима успорена. Код компактних доломита могуће су појаве појединачних стјеновитих громада које избијају на површину земље, али у истраживаним састојинама нису заступљене. Земљишта која су формирана на једрим доломитима обично садрже више скелета. Кристаласти доломити се лако претварају у доломитну пржину па су ови супстрати веома пропустљиви за воду, што има за посљедицу изражену сувоћу станишта. То утиче да се у току развоја земљиште дуго задржава у стадију пјесковите доломитне рендине (Ћирић, 1961). Код ових доломита на већој дубини земљишта честа је појава веће заступљености карбоната.

Педолошке карактеристике

Шумско земљиште настаје као резултат дјеловања геолошке подлоге, орографских, биотичких, климатских и других чиниоца. Земљиште има велики утицај на развој стабала, а нарочито на природно обнављање састојина. На основу механичког састава и хемијских особина земљишта одређена је систематска припадност земљишта у састојинама према класификацији Шкорића, и сар. (1985). У шумама ШПП – а јављају се сљедећи типови земљишта: **калкомеланосол, калкокамбисол, лувисол и рендине.**

Калкомеланосол (Кречњачко – доломитна црница) називано је и планинска црница, због упадљиво тамне боје хумусног хоризонта и претежне везаности за планински регион. Калкомеланосоли се образују на тврдим кречњацима и доломитима који имају више од 98 % CaCO_3 односно MgCO_3 . Такви су мезозојски и палеозојски кречњаци и доломити. Највише је распрострањена у високопланинским регионима, гдје екстремни климатски услови највише погодују њеном одржавању. Образује се на мјестима гдје ерозија земљишта доводи до огољавања кречњачких стијена. Развој земљишта на голим стијенама почиње с лишажевима и маховинама, иза којих долази травна вегетација да би се на најразвијенијим црницама населила шумска вегетација. У Босни и Херцеговини ово земљиште заузимају око 13 % од укупне површине под шумама. Дубина земљишта зависи од стадијума развоја и износи од неколико центиметара па до 30 центиметара у завршном стадијуму. Испод нераспадануте мртве шумске простирке дебљине око 5,0 cm код ових земљишта налази се хумусно – акумулативни хоризонт. У њему се налазе добро хумифициране органске материје. Та преломна тачка дијели црницу на два подтипа: органогени и органоминерални. Дебљина овог хоризонта се креће од 10 до 15 cm. Дубина хумусног хоризонта у органоминералних црница износи 20 – 30 cm. Црнице као плитка земљишта имају малу способност задржавања воде. Карстификована кречњачка подлога такође не може да задржи воду, зато биљке које расту на црницама зависе у великој мјери од количине и распореда падавина. С обзиром на мању дубину овог земљишта, продуктивност му у просјеку није висока. Најпродуктивније су шуме букве, јеле и смрче на надморској висини од 1200 метара.

Калкокамбисоли (смеђе земљиште на кречњаку и доломиту) њихова појава везана је искључиво за кречњаке и доломите који имају мање од 1 % нерастворног остатка. У планинским регионима калкокамбисол заузима најчешће средње висинске појасеве и нешто блаже нагибе, а на карстним заравнима калкокамбисол је везан за средње дубоке пукотине, шкрапе и вртаче. У Босни и Херцеговини ово земљиште заузимају око 40 % од укупне површине под шумама. Максимална дубина укупног профила је до 60 cm, а прелаз земљишта у стијену је оштар и неуједначен, јер стијена мјестимично избија на површину. Дубина хумусног хоризонта не прелази 15 cm и боја му је тамно смеђа, а структура зрнаста. Хоризонт (В) има жутосмеђу до црвенкастосмеђу боју и врло изражену

полиедричну структуру. Хоризонт (А) у свом саставу има 15 – 30 % глине, а у (В) хоризонту учешће глине је 30 – 50 % и више. И поред тога ова земљишта су јако добро дренирана. У производном погледу од велике важности је водно – ваздушни режим овог земљишта те се ово земљиште дијели на двије варијанте (Ћирић, 1984):

1. плитку која је слабије обезбијеђена биљци приступачном водом , ксеротермнија станишта и
2. дубљу која има повољнији водно - ваздушни режим.

Реакција у хумусном хоризонту је у интервалу од 5,5 – 6,5 а у (В) хоризонту је увијек виша и налази се у подручју неутралне реакције. Режим влажности овог земљишта зависи од спољашњих услова који регулишу притицање и губитак воде. У Босни и Херцеговини преовладава мезофитна варијанта, јер се више од 70 % калкокамбисола налази у вишим регионима а то су станишта шума букве, јеле и смрче. Према просјечној продуктивности овај тип земљишта налази се у средини бонитене скале, а највећа продуктивност остварује се у шумама букве, јеле и смрче на надморским висинама преко 1000 метара.

Лувисол (или меризовано земљиште) се јављају у појасу од 200 до 1000 метара надморске висине. Или меризована земљишта су најријеђи чланови серије земљишта у ШПП - у. Налазе се углавном на заравњенијим теренима и депресијама гдје се чува нагомилани материјал. У кречњачким регионима ово земљиште узима карстне заравни и вртаче. Углавном на простору ШПП –а се јављају у комбинацији са калкомеланосолом и калкокамбисолом. Мање површине су утврђене као хомогени комплекси. Могу се образовати на силикатним супстратима и на чистим кречњацима. Лувисоли на силикатима су дубока земљишта (до 70 см.), повољних физичких својстава, налазе се у хумиднијим регионима и имају добар пољски водни капацитет. Силикатни лувисоли су доста продуктивна земљишта. Лувисоли на кречњаку су нешто заступљенији нарочито у вишим регионима, под шумама букве, јеле и смрче гдје достижу исту продуктивност као и лувисоли на силикатима. Ово су најпродуктивнија земљишта на кречњаку и доломиту па су погодна за узгој вриједних лишћара. Површински слој има прашкасту текстуру, док је (В) хоризонт са 2 – 3 пута већим садржајем глине али са добро израженом полиедричном текстуром, и због тога ови лувисоли имају нормалну дренажу. Земљишта су јако испрана и закисељена тако да је рН испод 5 и јако им је низак степен zasiћености базама. Под природно шумском вегетацијом (ако су неповољни климатски услови) у њих се чешће јавља сирови хумус.

Рендзине се образују на супстратима који имају више од 10 % CaCO_3 и који механичким распадањем дају карбонатни реголит. Такви супстрати су лапорци, лапоровити кречњаци, седра, карбонатни пјешчар и сахароидни доломит. Имају А-С тип профила и у ШПП-у се развијају на сахароидним доломитима и у малом обиму на лапоровитим кречњацима. Поред механичког распадања стијена, дајући доломитни реголит, главни педогенетски процес је акумулација зрелог хумуса и образовање зрнасте земљишне структуре. То су примарно карбонатна земљишта, хумозна, слабо алкалне реакције. Површинска каменитост не постоји, а скелетност је такође слабо заступљена. Због пјесковитог састава не спадају у категорију производних земљишта, па су то еколошки гледано сува станишта. Тај недостатак компензује се са вишом надморском висином (преко 1000 m) и сјеверном експозицијом, што чини да су ово дубока и умјерено влажна и еутрофна станишта на којима доминантну заједницу чини заједница шуме букве, јеле и смрче.

Погодне су за све врсте шумског дрвећа, осим оних које су осјетљиве на висок садржај карбоната

2.5 . Функције шума

Функције шума су:

- а) **привредна** (економска) функција која подразумијева производњу дрвета и других шумских производа, укључујући и ловну дивљач ради остваривања прихода и

б) *општекорисне* функције шума у које спадају:

- 1) *еколошке функције шума*, које подразумевају очување биодиверзитета и заштиту земљишта, вода и климе, укључујући и позитивну улогу у везивању угљеника из атмосфере, односно производњи кисеоника и
- 2) *социјалне функције шума*, које подразумевају рекреацију, туризам, естетску улогу шума, повољан утицај на здравље људи, образовање, истраживање, одбрану земље и заштиту грађевина и инфраструктуре.

Према утврђеним функцијама и мјерама газдовања, шуме могу бити:

а) *привредне шуме*, које поред очувања општекорисних функција шума првенствено служе обезбјеђивању шумских производа и услуга,

б) *заштитне шуме*, које првенствено служе заштити земљишта и вода, насеља, инфраструктурних и других објеката и остале имовине и

в) *шуме посебних намјена* којима се обезбјеђује:

- заштита биолошке разноврсности и осталих природних вриједности шума,
- заштита генофонда, производња шумског сјемена и садног материјала,
- образовна, научноистраживачка, културно-историјска и естетска функција и
- здравствено-рекреативна и туристичка функција.

Шуму као дио природе и несумњиво најкомплекснији систем на земљи, карактеришу веома бројна својства која имају непосредан и посредан значај у подмирењу текућих потреба људског друштва. Значај шуме као најважнијег природног екосистема није само у трајној производњи дрвета, коришћењу осталих шумских производа и узгоју дивљачи, он је далеко шири него што то произилази из података о богатству шумског фонда, производњи шумских дрвних сортимената, оствареном шумском производу, броју запослених и др. Друштвени значај шума у оквиру њиховог вишенамјенског коришћења посебно је изражен кроз заштитно- регулаторне функције. Шуме ублажавају и спречавају водну и еолску ерозију, дјелују на режим вода, посебно на заштиту изворишта питке воде. Посебно је значајна улога шуме у регулацији падавина, температурних колебања, прекомјерне инсолације, заштити од штетних имисионих дејстава, општег утицаја на климу и плодност земљишта итд. Осим тога, шума је без конкуренције по питању здравља, одмора и рекреације становништва, доприноси развоју туризма. Потребе за еколошки дјелотворним комплексом шума прогресивно расту са развојем друштва, које захтијева прије свега чисте екосистеме.

2.6. Угроженост шума од биљних болести, штеточина, имисије штетних гасова и шумских пожара

Шуме су угрожене од стране многобројних биотичких, најчешће негативних антропогених утицаја и абиотичких утицаја. Од биотичких чинилаца највеће штете се појављују у виду шумских крађа,

бесправног присвајања шумског земљишта, крчења шума, пашарења, шумских штета у виду искоришћавања шума и слично. Чување шума се организује као превентивна мјера да би се сачувало национално добро од отуђивања. Да би се спријечиле бесправне сјече и отуђивање дрвних сортимената а све у складу са Законом о шумама, у ШГ "Клековача - Потоци" организована је чуварска служба.

Чуварска служба је неопходна да се спријечи пустошење шума, сјеча шума која није одобрена као редован вид обнављања шума, крчење шума, забрани пашарење, жирење, брст, кресање грана, ако шумскопривредном основом није другачије одређено.

Грађани и правна лица која нанесу штету шумама дужни су управљачу шума надокнадити штету према оштетном цјеновнику. Штете настале дјеловањем човјека, у ШГ "Клековача - Потоци", за протекли уређајни период, су износиле 16.320,09 КМ и при том је отуђено 96,83 m³ дрвне запремине, те ово можемо узети као оправдан разлог за бољом и квалитетнијом организацијом чуварске службе на овом подручју.

БЕСПРАВНЕ СЈЕЧЕ У ПЕРИОДУ ОД 2013 – 2022			
Година	Број пријава	Дрвна запремина m³	Вриједност КМ
2013	-	-	
2014	2	4,71	863,61
2015	1	5,70	881,45
2016	1	1,29	162,36
2017	3	2,38	468,49
2018	3	29,35	6.447,85
2019	2	43,8	5.079,15
2020	3	9,60	2.417,18
2021	-	-	-
2022	-	-	-
Укупно	15	96,83	16.320,09

Посебну пажњу у току искоришћавања шума потребно је обратити на успостављање шумског реда на сјечинама, нарочито правилно слагање грана и корање пањева и дрвних сортимената четинара после сјече, јер су управо то потенцијална мјеста за почетак градације шумских инсеката и појаву биљних болести. Обавезна је и редовна дознака и сјеча случајних ужитака.

Као превентивна мјера на овом подручју се постављају феромонске клопке за смрчеве и јелове поткорњаке. Постављају се у циљу праћења бројности поткорњака, а у случају пренамножења поткорњака, број клопки потребно је повећати према упутству Извјештајно прогнозне службе. Такође је потребно размотрити и постављање "ловних стабала", која приликом прикупљања теренских података нису евидентирана на подручју. У протеклом уређајном периоду нису забиљежене веће штете ентомолошке природе.

Штетне врсте инсеката које су карактеристичне за ово подручје су везане за врсте дрвећа овог подручја (*Ips tyrographus*, смрчин поткорњак; *Ips curvidens*, кривокуби јелин поткорњак; *Chermes*

viridis, хермес и др.) Најчешће гљиве проузроковачи болести на овом подручју су: Melampsorella caryophyllacearum, Armillaria ostoyae, Nectria galligena, Fomes fomentarius и др.

Угрожености шума од пожара се оцјењује кроз степене угрожености шума од пожара (*Правилник о садржају и поступку израде плана заштите шума од пожара*, Службени гласник Републике Српске", број 107/09).

Према **Плану заштите шума од пожара за 2023 . годину**, површине шума и шумског земљишта "Источнодрварског" шумскопривредног подручја сврстане су у сљедеће степене угрожености од пожара :

ПОВРШИНЕ ПО СТЕПЕНУ УГРОЖЕНОСТИ ОД ПОЖАРА (ha)		
СТЕПЕН УГРОЖЕНОСТИ	ШУМЕ У ВЛАСНИШТВУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	ШУМЕ У ПРИВАТНОЈ СВОЈИНИ
I	143,87	-
II	287,84	-
III	2.158,11	43
IV	3.165,23	20
V	1.438,76	51
УКУПНО	7.193,81	114

Шумско газдинство је дужно да према наведеном правилнику доноси сваке године

"План за заштиту шума од пожара".

Најчешћи узрочник шумских пожара је непажња становништва или излетника. Шуме су све отвореније, што омогућава све дубљи продор човјека у шуму (излетници, локално становништво), те је њихова контрола све тежа. Одређене превентивне мјере се врше у циљу усмјеравања излетника на одређене локације, постављају се рампе на улазним путевима, табле са упозорењима и обавјештењима, врше се пропагандне активности у циљу упозоравања и едукације становништва о могућностима настанка пожара, начину ложења ватре и спаљивања отпадака итд. Шумско газдинство мора имати организовану службу осматрања и дојављивања, поготово у сушном периоду и у периоду када локално становништво припрема и чисти баште и воћњаке, затим потребну опрему за гашење пожара, обучене и спремне екипе за гашење пожара ако до њега дође.

Штете изазване шумским пожарима у протеклом уређајном периоду износе 1.753,38 КМ, а трошкови гашења 2.449,00 КМ. Површина која је при том опожарена је 0,50 ha , а број пожара је био 1.

Година	Број пожара	Врста пожара (високи/приземни)	Површина (ha)	Штете од пожара (KM)	Трошкови гашења (KM)
2013	-				
2014	-				
2015	-				
2016	-				
2017	1	Високи пожар	0,50	1.753,38	2.449,00
2018	-				
2019	-				
2020	-				
2021	-				
2022	-				
Укупно	1	-	0,50	1.753,38	2.449,00

Значајнијих штета, изазваних дејством олујних вјетрова и снијега, које се

манифестују кроз вјетроизвале и преломе стабала (вјетроломи, снијеголоми), није било, углавном су то била појединачна стабла која се манифестују готово у свим одјељењима.

Мјешовите састојине са пребирном структуром су по правилу отпорније на вјетар, нарочито ако се приликом сјече задржи компактност рубних дијелова шуме изложене ударима вјетра.

Штете од дивљачи на овом подручју нису значајније изражене, али у циљу превентивног дјеловања препоручљиво је у зимском периоду, у сарадњи са ловачким друштвима, обезбиједити довољно хране за прихрањивање дивљачи.

За шумско дрвеће велики значај, поред садржаја угљен-диоксида у ваздуху имају и штетни гасови у атмосфери (аерозагађивачи). Најзначајнији аерозагађивачи су сумпорни оксиди, азотни оксиди и др. Важан утицај на изазивање "ефекта стаклене баште" имају фреони, метан, сумпорводоник, угљен-моноксид и др. Већина наведених елемената настаје сагоријевањем у индустрији и моторним возилима, али и свакодневан начин живота модерног друштва доводи до појаве ових елемената. Систематска мјерења ове врсте загађења нису вршена, а евидентно их има.

У плановима заштите шума за наредни уређајни период предвиђају се све превентивне и директне мјере борбе против наведених штетних утицаја биотичке и абиотичке природе.

2.7. Организација управљања у шумарству

Чланом 4. Закона о шумама прописано је да: "Шумама и шумским земљиштем у својини Републике Српске, управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде". Члан 33. став 1. истог закона прописује: "Дио послова газдовања шумама и шумским земљиштем (коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања) ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, обавља на основу посебног уговора који закључује са Министарством, уз претходну сагласност Владе". Став 2. истог члана закона предвиђа да се дио

послова коришћења шума и шумских земљишта обавља преко организационих дијелова, који су у његовом саставу.

Наведене послове на простору Источнодрварског шумскопривредног подручја обавља Шумско газдинство " Клековача - Потоци" , Источни Дрвар.

2.8. Број и структура запослених у шумарству

КВАЛИФИКАЦИОНА СТРУКТУРА ЗАПОСЛЕНИХ			
Назив квалификације	Број запослених		Укупно
	Мушки пол	Женски пол	
Неквалификован (НК)	10	2	12
Полуквалификован (ПК)	4	-	4
Квалификован (КВ)	20	3	23
Средња стручна спрема (ССС)	34	12	46
Виша стручна спрема (ВШС)	2	3	5
Висока стручна спрема (ВСС)	19	5	24
УКУПНО	89	25	114

КВАЛИФИКАЦИОНА СТРУКТУРА ЗАПОСЛЕНИХ – ШУМАРСКЕ СТРУКЕ			
Назив квалификације	Број запослених		Укупно
	Мушки пол	Женски пол	
Квалификован (КВ)	3	-	3
Средња стручна спрема (ССС)	23	4	27
Висока стручна спрема (ВСС)	17	-	17
УКУПНО	43	4	47

2.9. Економски и саобраћајни услови

Према Одлуци о степену развијености јединица локалне самоуправе у Републици Српској за 2022. годину (Одлука Владе Републике Српске дана, 01.10.2020. год.) Источни Дрвар припада изразито неразвијеним јединицама локалне самоуправе.

Општина је преузела низ активности да се изгради пут Вучја Пољана-Потоци-Дрвар како би се омогућила несметана комуникација са окружењем.

У протеклом уређајном периоду дошло је до асвалтирања деонице пута од Вучје пољане до центра општине Источни Дрвар у дужини од 14 километара. Тим је Општина Источни Дрвар асвалтним путем повезана са општином Рибник при чему је комуникација са окружењем знатно смањена и убрзана.

Такође треба напоменути и да је дошло до асвалтирања путева у насељима Горња и Доња Увала. У прошлости је подручје било повезано ускотрачном пругом која је престала са радом 1976. године. Привреда је заснована на дрвној индустрији, захваљујући шумском богатству којим Источни Дрвар располаже. Осим тога значајна привредна грана је и ловни, те зимско-рекреациони туризам. Развојни потенцијали огледају се у унапријеђењу наведених привредних грана.

Предузећа ангажована на сјечи и изради:

1. Д. О. О. " Јеловац" ИСТОЧНИ ДРВАР
2. Д. О. О. " Мики Компани" РИБНИК
3. Д. О. О. " Ђурић" КНЕЖЕВО
4. Д. О. О. " Шилинг" РИБНИК
5. Д.О.О. " Бобо Мил" РИБНИК
6. Д.О.О " Мио Мил" РИБНИК

Предузећа чија је дјелатност везана за прераду дрвета:

1. Д. О. О. " Вуд стар" ИСТОЧНИ ДРВАР
2. Д.О.О. " Шкрбић" ИСТОЧНИ ДРВАР

2.10. Преглед значајнијих привредних друштава у осталим привредним областима

Општина Источни Дрвар је богата природним ресурсима: шума, шљунак и квалитетна питка вода. Одлични услови за производњу здраве хране, повољан амбијент за развој малих и средњих предузећа, добри услови за развој сеоског, ловног, здравственог и спортског и рекреативног туризма су такође потенцијали општине. Такође значајне могућности пружа и даљи развој дрвопрераде, интензивнија производња меса и млијека, сакупљање и паковање љековитих биља, воћарска и пчеларска производња. Међутим, шумарство је основна привредна грана и апсорбује највећи број запослених радника. Значајан ресурс на подручју општине је и бројна дивљач. Мјеста у општини занимљива и интересантна су за лов, одмор и спортску рекреацију.

3. ПОСЕБНА ОГРАНИЧЕЊА У ГАЗДОВАЊУ НА ДИЈЕЛОВИМА ШУМСКОПРИВРЕДНОГ ПОДРУЧЈА

Чланом 46. став 1. Закона о шумама прописано је да "Влада може да утврди приоритетне општекорисне функције појединих шума, као шуме високе заштитне вриједности, на приједлог Министарства, а на основу поднесеног захтјева заинтересованог правног лица, ако плановима и програмима газдовања шумама нису утврђене приоритетне општекорисне функције". Према члану 47. став 1. истог Закона „Шумама над којима је утврђена приоритетна општекорисна функција, као шумама високе заштитне вриједности, газдује се у складу са овим законом и прописима донесеним на основу њега“. Правилник о начину проглашавања, обиљежавања, финансирања, начину газдовања заштитним шумама и шумама посебне намјене, ("Службени гласник Републике Српске", број 57/09), прописује начин проглашавања, обиљежавања, финансирања и начин газдовања заштитним шумама и шумама посебне намјене. Све шуме имају глобалну, регионалну и локалну вриједност, али када се нека од тих вриједности сматра изузетно важном, шума се може дефинисати као шума високе заштитне вриједности. То подразумијева да се у овим шумским подручјима треба вршити прикладно газдовање како би се сачувале и унаприједиле постојеће вриједности. Шума високе заштитне вриједности може бити мали дио великог шумског подручја, нпр. извор питке воде, мочвара... Било који тип шуме, висока или ниска, природна или вјештачки подигнута, може бити заштитна шума. Такође било који тип шуме може бити заштитна шума уколико спречава ерозију или спирање земљишта. Први кораци за издвајање шума високе заштитне вриједности подразумијевају идентификацију објеката високе заштитне вриједности, а затим прикупљање документације (међународне, државне и ентитетске легислативе, одлука локалних заједница, шумскопривредних основа, специјалистичких студија, карата, итд.) која представљају основ за селекцију подручја која требају бити истражена за ову намјену. За неке категорије шума високе заштитне вриједности (VZV) некада је неопходно обавити више истраживања у различито доба године, што се посебно односи

Шест општих високо заштитних вриједности који су дефинисани према критеријима FSC са својим субјединицама су:

VZV – 1: Шумска подручја која садрже глобално, регионално или државно важне концентрације биодиверзитета;

VZV – 1a: Заштићена подручја;

VZV – 1b: Угрожене врсте и врсте у опасности;

VZV – 1c: Ендемске врсте;

VZV – 1d: Важне повремене концентарције;

VZV – 2: Шумска подручја која садрже глобално, регионално или државно значајне простране шуме нивоа крајолика;

VZV – 3: Шумска подручја која садрже екосистеме који су ријетки, у опасности или угрожени;

VZV – 4: Шумска подручја која обезбјеђују основне природне услуге у критичним ситуацијама;

VZV – 4a: Шуме важне за водене токове;

VZV – 4b: Шуме важне за контролу ерозије;

VZV – 4с: Шуме које представљају значајне препреке пожарима;

VZV – 5: Шумска подручја фундаментална за задовољавање основних потреба локалних заједница;

VZV – 6: Шумска подручја значајна за традиционални културни индентитет локалних заједница.

Треба поменути да је ШГ "Клековача - Потоци" у претходном уређајном периоду газдовало површином од 159,73 ha која је уврштена у шуме посебне намјене подручја Туристичког центра Клековача. Укупна површина туристичког центра Клековача износи 3351,36 ha. Клековача има све одлике туристичког комплекса (флора, фауна, шуме које обилују кисеоником и погодне су за развој здравственог туризма). Ријеч је о огромном пројекту који још није реализован на простору Босне и Херцеговине. Све ово наведено још више даје на значају самом положају општине Источни Дрвар.

У складу са горе наведеним правилником ШГ "Клековача - Потоци" Источни Дрвар је сачинило приједлог за издвајање заштићених подручја и подручја посебне намјене.

Учешће шума високе заштитне вриједности, предложених за издвајање, у односу на укупну површину шумскопривредног подручја износи 6,02 %.

На Источнодрварском шумскопривредном подручју постоје и миниране површине шума и шумског земљишта, као специфичан проблем и ограничавајући фактор у газдовању шумама. На основу добијених података о минираним површинама од стране ВН-МАС-а у току израде ШПО евидентране су ове површине, које нису биле приказане као такве у претходној ШПО, а на овим површинама није се газдовало у току протеклог уређајног периода.

На минираној површини од 27,15 ha или 0,37 % неспорног шумског земљишта онемогућено је газдовање шумама, извођење шумскоузгојних радова, заштита шума, коришћење шума и шумског земљишта и унапређивање функција шума. Да би се наведена површина шума и шумског земљишта деминирала потребна је да власник и корисник шума усмјери активности на изради санационог програма. Овај програм захтјева детаљну израду планских докумената, односно израду годишњег плана деминирања наведених површина. За успјешно деминирање шума и шумског земљишта потребна су велика финансијска средства које треба да обезбједи власник и корисник шума уз подршку шире друштвене заједнице.

**ПРИЈЕДЛОГ ЗА ИЗДВАЈАЊЕ ПОВРШИНА ШУМА ДЕФИНИСАНИХ КАО ШУМЕ
ВИСОКЕ ЗАШТИТНЕ ВРИЈЕДНОСТИ**

П Ј 01 " ПОТОЦИ - РЕСАНОВАЧА "

Одјељење	Одсек	Г К	Површина (ha)	Критеријум за издвајање	Напомена
069	a	1210	34.79	V3B – 1a	Снабдјевање водом
079/2	b	6301	1.82	V3B – 1б	Станиште тетријеба
	c	6301	0.80	V3B – 1б	Станиште тетријеба
080	b	3118	2.19	V3B – 1б	Станиште тетријеба
086	b	6101	19.94	V3B – 4б	Заштита од ерозије
	c	6201	10.17	V3B – 4б	Заштита од ерозије
087	a	1209	56.81	V3B – 4б	Заштита од ерозије
	b	6101	96.22	V3B – 4б	Заштита од ерозије
	c	6201	12.09	V3B – 4б	Заштита од ерозије
093	a	1209	16.59	V3B – 1б	Станиште тетријеба
	b	1209	3.31	V3B – 1б	Станиште тетријеба
	c	1209	3.14	V3B – 1б	Станиште тетријеба
	d	3118	55.08	V3B – 1б	Станиште тетријеба
	e	6301	12.70	V3B – 1б	Станиште тетријеба
	f	6301	2.99	V3B – 1б	Станиште тетријеба
	g	6301	7.05	V3B – 1б	Станиште тетријеба
	h	6301	2.33	V3B – 1б	Станиште тетријеба
	i	6301	0.68	V3B – 1б	Станиште тетријеба
	j	6301	0.90	V3B – 1б	Станиште тетријеба
094	a	1209	56.67	V3B – 1б	Станиште тетријеба
	b	5242	0.58	V3B – 1б	Станиште тетријеба
	c	6301	8.16	V3B – 1б	Станиште тетријеба
	d	6301	1.10	V3B – 1б	Станиште тетријеба
108	00	1210	40.74	V3B – 1a	Зона раздвајања прашуме Лом
Укупно				446.85 ha	

**ПРИЈЕДЛОГ ЗА ИЗДВАЈАЊЕ ПОВРШИНА ШУМА ДЕФИНИСаниХ КАО ШУМЕ
ВИСОКЕ ЗАШТИТНЕ ВРИЈЕДНОСТИ**

ШПП "ИСТОЧНОДРВАРСКО"	УКУПНА ПОВРШИНА (ha)
	446.85

**СПИСАК РИЈЕТКИХ, УГРОЖЕНИХ И ЗАШТИЋЕНИХ ВРСТА ФЛОРЕ И ФАУНЕ
ПРЕМА ОДРЕДБАМА FSC СТАНДАРДА ЗА ШПП ИСТОЧНОДРВАРСКО**

ЛАТИНСКИ НАЗИВ	НАРОДНИ НАЗИВ
----------------	---------------

1	<i>Thymus serpyllum</i>	Мајчина душица
2	<i>Valeriana officinalis</i>	Одољен
3	<i>Salvia officinalis</i>	Кадуља
4	<i>Vaccinium myrtillus</i>	Боровница
5	<i>Crataegus monogyna</i>	Бијели глог
6	<i>Sorbus aucuparia</i>	Јаребика
7	<i>Juniperus communis</i>	Клека
8	<i>Primula veris</i>	Јаглац
9	<i>Orchis morio</i>	Каћун
10	<i>Adenostyles alliariae</i>	Љепика
11	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Горски јавор
12	<i>Alium ursinum</i>	Цријемуша
13	<i>Oxalis acetosela</i>	Зечији купус
14	<i>Atropa belladonna</i>	Бун
15	<i>Tussilago farfara</i>	Подбијел
16	<i>Equisetum vulgare</i>	Преслица
17	<i>Artemisia absinthium</i>	Пелин
18	<i>Alchemilla vulgaris</i>	Вирав
19	<i>Hypericum perforatum</i>	Кантарион
20	<i>Achillea millefolium</i>	Хајдучка трава
21	<i>Agrimonia eupatoria</i>	Петровац
22	<i>Anemone nemerosa</i>	Шумарица
23	<i>Galanthus nivalis</i>	Висибаба
24	<i>Cardamine trifolia</i>	Трозубка
25	<i>Taxus baccata L.</i>	Тиса

1	<i>Ursus arctos</i>	Мрки медвјед
2	<i>Tetrao urogallus</i>	Велики тетријаб
3	<i>Canis lupus</i>	Вук
4	<i>Lynx lynx</i>	Рис
5	<i>Picoides trydactylus</i>	Тропрсти дјетлић
6	<i>Picus viridis</i>	Зелена жуна
7	<i>Otus scops</i>	Ћук
8	<i>Lullula arborea</i>	Шумска шева

II СТАЊЕ ШУМА И НЕОБРАСЛОГ ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА У ДОБА УРЕЂИВАЊА

1. Површине газдинских класа ширих категорија шума за шумскопривредно подручје

ШПП "ИСТОЧНОДРВАРСКО"

ШИРА КАТЕГОРИЈА	ПОВРШИНА(ha)
1000	6.858,12
1000M	27,15
3000	79,00
5000	48,01
6000	409,83
HEМИНИРАНО	7.394,96
МИНИРАНО	27,15
УКУПНО	7.422,11

СПОРНЕ ПОВРШИНЕ	
7101	212,39
УКУПНО	212,39

Структура површина по ширим категоријама шума - HEМИНИРАНО

КАТ	1000	3000	5000	6000	Σ
ha	6.858,12	79,00	48,1	409,83	7.394,6
%	92,74	1,07	0,65	5,54	100,00

Површине газдинских класа ужих и ширих категорија шума за шумскопривредно подручје се поистовјећује за површинама газдинских класа ужих и ширих категорија по привредним јединицама, јер у оквиру Источндрварског шумскопривредног подручја постоји једна привредна јединица - "Потоци - Ресановача".

2. ПОВРШИНЕ ШУМА ПО ОПШТИНАМА

2.1. Површине шума за општину Источни Дрвар

ШИРА КАТЕГОРИЈА ШУМА	ПОВРШИНА (ha)
1000	6.414,95
1000 М	27,15
3000	79,00
5000	8,62
6000	295,32
УКУПНО	6.825,04
7000	208,51

2.2. Површине шума за општину Рибник

ШИРА КАТЕГОРИЈА ШУМА	ПОВРШИНА (ha)
1000	443,17
5000	39,39
6000	114,51
УКУПНО	597,07
7000	3,88

3. ДРВНА ЗАЛИХА ЗАПРЕМИНСКИ ПРИРАСТ И ОСТАЛИ ТАКСАЦИОНИ ЕЛЕМЕНТИ ПО ШИРИМ КАТЕГОРИЈАМА ШУМА

3.1. КАТЕГОРИЈА 1000 – Високе шуме са природном обновом

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ (m³)

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитет	ДЕБЉИНСКА КЛАСА у cm						Свега		
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	Укупно	
				m ³ /ha								
21-јела	40,24	81	2,2	2,44	9,02	14,97	61,91	117,23	8,04	213,60	1,464,888	
22-смрча	34,42		2,4	1,33	7,49	15,20	69,43	85,70	3,59	182,74	1,253,287	
23-б.бор	0,01		3,2	0,00	0,02	0,03	0,01	0,00	0,00	0,06	409	
24-цр.бор	0,16		2,4	0,00	0,03	0,13	0,54	0,14	0,00	0,84	5,764	
41-буква	21,79		3,3	2,55	14,04	22,11	48,96	27,90	0,13	115,69	793,408	
43-пл.лиш.	3,06		3,3	0,29	2,05	5,31	6,67	1,78	0,14	16,24	111,404	
44-ост.лиш.	0,32		3,5	0,07	0,15	0,56	0,73	0,15	0,01	1,68	11,533	
Четинари	74,83					3,77	16,55	30,33	131,89	203,07	11,63	397,24
Лишћари	25,17				2,90	16,25	27,99	56,36	29,83	0,29	133,61	916,345
УКУПНО	100,00				6,67	32,80	58,32	188,25	232,90	11,91	530,86	3,640,693

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ ПО КВАЛИТЕТНИМ КЛАСАМА (%)

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	32,68	36,85	30,47	35,61	41,98	22,26	0,15
Лишћари	33,01	31,45	35,54	35,95	35,07	26,88	2,10

ГОДИШЊИ ЗАПРЕМИНСКИ ПРИРАСТ

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	0,00	0,17	0,63	0,95	3,21	3,63	0,15	8,74	59,913
Лишћари	0,00	0,06	0,36	0,56	0,89	0,29	0,00	2,15	14,756
УКУПНО	0,00	0,22	0,99	1,50	4,10	3,92	0,15	10,89	74,669

СТРУКТУРА ПРОБНЕ ДОЗНАКЕ									
Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	-	0,46	2,58	4,98	10,60	40,17	5,30	64,09	439,520
Лишћари	-	0,30	2,64	4,57	8,28	6,53	0,20	22,51	154,374
УКУПНО	-	0,76	5,22	9,54	18,88	46,69	5,50	86,60	593,894

СТРУКТУРА ПРОБНЕ ДОЗНАКЕ ПО КВАЛИТЕТНИМ КЛАСАМА (%)							
Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	3	8	89	16	40	43	1
Лишћари	1	6	93	13	26	54	7

СТАЊЕ ПРИРОДНОГ ПОДМЛАТКА					
Врста дрвећа	Број биљака подмлатка по хектару				
	Висина у (cm)		Прсни пречник		Укупно
	10 - 50	50 - 130	0 - 5 cm		
21- јела	4,374	788	305	5,467	
22- смрча	919	253	92	1,264	
41- буква	946	428	254	1,628	
43- пл. лишћари	438	130	56	624	
44- ост. лишћари	100	47	30	177	
Четинари	5,293	1,041	397	6,731	
Лишћари	1,484	605	340	2,429	
Укупно	6,777	1,646	737	9,160	

КАТЕГОРИЈА 1000 – Високе шуме са природном обновом - **МИНИРАНО**

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ (m ³)											
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитет	ДЕБЉИНСКА КЛАСА у cm						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	Укупно
				m ³ /ha							
21-јела	46,74	82	1,8	0,00	7,73	33,22	119,67	62,69	31,97	255,29	6,931
22-смрча	33,70		2,0	0,22	0,41	41,77	41,07	94,00	6,63	184,05	4,997
41-буква	16,99		2,5	3,72	5,23	6,74	22,50	54,59	0,00	92,78	2,519
43-пл. лиш.	2,56		3,0	0,00	0,00	0,81	12,71	0,48	0,00	14,00	380
Четинари	80,44			0,22	8,14	74,99	160,74	156,69	38,60	439,34	11,928
Лишћари	19,56			3,72	5,23	7,55	35,21	55,06	0,00	106,78	2,899
УКУПНО	100,00			3,94	13,37	82,54	195,95	211,75	38,60	546,11	14,827

ГОДИШЊИ ЗАПРЕМИНСКИ ПРИРАСТ									
Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	0,00	0,00	0,00	2,43	4,20	3,39	0,00	10,02	272
Лишћари	0,00	0,41	0,07	0,15	1,03	0,59	0,00	2,25	61
УКУПНО	0,00	0,41	0,07	2,58	5,23	3,98	0,00	12,27	333

3.2. КАТЕГОРИЈА 3000 – Шумске културе

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ (m³)

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитет	ДЕБЉИНСКА КЛАСА у cm						Свега		
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	Укупно	
				m ³ /ha								
21-јела	7,01	80	3,0	0,59	4,01	2,71	8,34	3,16	0,00	18,82	1,487	
22-смрча	75,04		2,9	2,47	51,53	81,46	50,32	15,76	0,00	201,53	15,921	
23-б.бор	2,68		3,7	0,00	0,91	2,91	3,38	0,00	0,00	7,20	569	
41-буква	6,78		4,0	0,00	2,04	2,44	8,82	4,90	0,00	18,20	1,438	
43-пл.лиш.	5,29		3,3	1,99	1,08	9,13	2,03	0,00	0,00	14,22	1,123	
44-ост.лиш.	3,20		2,0	0,38	2,32	3,23	2,10	0,56	0,00	8,58	678	
Четинари	84,73				3,06	56,46	87,08	62,04	18,92	0,00	227,56	17,977
Лишћари	15,27				2,37	5,43	14,80	12,95	5,46	0,00	41,00	3,239
УКУПНО	100,00			5,43	61,89	101,87	74,99	24,38	0,00	268,56	21,216	

ДРВНА ЗАЛИХА ПО КЛАСАМА СТАРОСТИ(m ³ /ha)					
ПОВРШИНА 79,00 ha				2. старосне класе	70,11 ha
				3. старосне класе	8,89 ha
Врста дрвећа	Класе старости у годинама				Укупно (m ³)
	1 - 20	21 - 40	41 - 60	61 - 80	
јела	0,00	11,71	74,92	0,00	1,487
смрча	0,00	203,54	185,71	0,00	15,921
бијели бор	0,00	6,62	11,81	0,00	569
буква	0,00	16,55	31,27	0,00	1,438
племенити лишћари	0,00	15,75	2,14	0,00	1,123
остали лишћари	0,00	4,45	41,17	0,00	678
Четинари	0,00	221,87	272,44	0,00	17,977
Лишћари	0,00	36,74	74,58	0,00	3,239
УКУПНО	0,00	258,61	347,02	0,00	21,216

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ ПО КВАЛИТЕТНИМ КЛАСАМА (%)							
Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	5,02	21,42	73,56	15,51	10,93	73,56	0,00
Лишћари	3,62	10,94	85,44	3,62	10,94	85,44	0,00

ГОДИШЊИ ЗАПРЕМИНСКИ ПРИРАСТ									
Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	0,00	0,25	4,42	4,90	2,06	0,15	0,00	11,78	931
Лишћари	0,00	0,24	0,04	0,30	0,14	0,08	0,00	0,80	63
УКУПНО	0,00	0,49	4,46	5,20	2,20	0,23	0,00	12,58	994

СТРУКТУРА ПРОБНЕ ДОЗНАКЕ									
Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	0,00	0,00	15,25	14,46	5,10	2,32	0,00	37,13	2,933
Лишћари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
УКУПНО	0,00	0,00	15,25	14,46	5,10	2,32	0,00	37,13	2,933

СТРУКТУРА ПРОБНЕ ДОЗНАКЕ ПО КВАЛИТЕТНИМ КЛАСАМА (%)							
Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	-	3	97	3	-	97	-
Лишћари	-	0	0	0	-	0	-

3.3. КАТЕГОРИЈА 6000 – Површине неподесне за пошумљављење и газдовање

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ (m³)

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитет	ДЕБЉИНСКА КЛАСА у cm						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	Укупно
				m ³ /ha							
21-јела	14,94	78	2,0	0,00	1,52	6,29	38,52	34,99	4,26	85,59	10,552
22-смрча	45,09		3,0	0,00	0,00	20,94	137,34	99,97	0,00	258,25	31,840
41-буква	29,70		3,0	0,00	0,72	2,92	42,61	105,05	18,84	170,14	20,976
43-пл.лиш.	10,27		2,5	0,00	3,80	0,00	20,33	34,67	0,00	58,80	7,249
Четинари	60,03			0,00	1,52	27,24	175,86	134,96	4,26	343,84	42,392
Лишћари	39,97			0,00	4,52	2,92	62,95	139,71	18,84	228,93	28,225
УКУПНО	100,00			0,00	6,04	30,16	238,81	274,67	23,10	572,77	70,617

ГОДИШЊИ ЗАПРЕМИНСКИ ПРИРАСТ

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	0,00	0,00	0,00	0,00	2,95	2,59	0,00	5,54	683
Лишћари	0,00	0,00	0,30	0,09	1,07	1,41	0,45	3,32	409
УКУПНО	0,00	0,00	0,30	0,09	4,02	4,00	0,45	8,86	1,092

3.4. Дрвна залиха запремински прираст и остали таксациони елементи по општинама

Општина ИСТОЧНИ ДРВАР

КАТЕГОРИЈА 1000 – Високе шуме са природном обновом

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ (m³)

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитет	ДЕБЉИНСКА КЛАСА у cm						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	Укупно
				m ³ /ha							
21-јела	41,10	81	2,2	2,39	9,09	15,06	64,16	121,51	8,39	220,59	1,415,085
22-смрча	34,15		2,3	1,22	7,27	15,10	70,86	85,83	3,00	183,28	1,175,763
23-б.бор	0,01		3,2	0,00	0,02	0,03	0,01	0,00	0,00	0,06	409
24-цр.бор	0,17		2,4	0,00	0,03	0,14	0,57	0,15	0,00	0,90	5,764
41-буква	21,21		3,3	2,56	14,46	22,68	47,51	26,48	0,11	113,81	730,097
43-пл.лиш.	3,06		3,3	0,27	2,08	5,51	6,63	1,78	0,15	16,42	105,356
44-ост.лиш.	0,30		3,4	0,05	0,15	0,56	0,74	0,12	0,01	1,64	10,496
Четинари	75,43			3,61	16,41	30,34	135,59	207,49	11,39	404,84	2,597,021
Лишћари	24,57			2,88	16,70	28,75	54,89	28,38	0,27	131,87	845,949
УКУПНО	100,00			6,49	33,11	59,09	190,48	235,87	11,66	536,71	3,442,970

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ ПО КВАЛИТЕТНИМ КЛАСАМА (%)

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	33,11	37,34	29,55	35,88	42,29	21,68	0,15
Лишћари	33,14	30,67	36,19	35,97	34,20	27,73	2,10

ГОДИШЊИ ЗАПРЕМИНСКИ ПРИРАСТ

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	0,00	0,15	0,59	0,94	3,31	3,71	0,15	8,86	56,817
Лишћари	0,00	0,06	0,36	0,58	0,87	0,27	0,00	2,14	13,712
УКУПНО	0,00	0,20	0,95	1,52	4,18	3,99	0,16	10,99	70,529

СТРУКТУРА ПРОБНЕ ДОЗНАКЕ									
Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	-	0,40	2,55	4,79	10,52	39,53	5,27	63,06	404,543
Лишћари	-	0,32	2,72	4,58	7,91	6,09	0,22	21,83	140,008
УКУПНО	-	0,72	5,27	9,37	18,42	45,62	5,49	84,89	544,551

СТРУКТУРА ПРОБНЕ ДОЗНАКЕ ПО КВАЛИТЕТНИМ КЛАСАМА (%)							
Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	3	9	88	16	41	43	0
Лишћари	1	6	93	12	24	57	7

СТАЊЕ ПРИРОДНОГ ПОДМЛАТКА				
Врста дрвећа	Број биљака подмлатка по хектару			
	Висина у (cm)		Прсни пречник	Укупно
	10 - 50	50 - 130	0 – 5 cm	
јела	4,508	813	303	5,624
смрча	971	238	89	1,298
буква	873	412	236	1,521
пл. лишћари	459	136	56	651
ост. лишћари	107	50	32	189
Четинари	5,479	1,051	392	6,922
Лишћари	1,439	598	324	2,361
Укупно	6,918	1,649	716	9,283

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ (m³)

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитет	ДЕБЉИНСКА КЛАСА у cm						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	Укупно
				m ³ /ha							
21-јела	46,74	82	1,8	0,00	7,73	33,22	119,67	62,69	31,97	255,29	6,931
22-смрча	33,70		2,0	0,22	0,41	41,77	41,07	94,00	6,63	184,05	4,997
41-буква	16,99		2,5	3,72	5,23	6,74	22,50	54,59	0,00	92,78	2,519
43-пл. лиш.	2,56		3,0	0,00	0,00	0,81	12,71	0,48	0,00	14,00	380
Четинари	80,44			0,22	8,14	74,99	160,74	156,69	38,60	439,34	11,928
Лишћари	19,56			3,72	5,23	7,55	35,21	55,06	0,00	106,78	2,899
УКУПНО	100,00			3,94	13,37	82,54	195,95	211,75	38,60	546,11	14,827

ГОДИШЊИ ЗАПРЕМИНСКИ ПРИРАСТ									
Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	0,00	0,00	0,00	2,43	4,20	3,39	0,00	10,02	272
Лишћари	0,00	0,41	0,07	0,15	1,03	0,59	0,00	2,25	61
УКУПНО	0,00	0,41	0,07	2,58	5,23	3,98	0,00	12,27	333

КАТЕГОРИЈА 3000 – Шумске културе

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ (m³)

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитет	ДЕБЉИНСКА КЛАСА у cm						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	Укупно
				m ³ /ha							
21-јела	7,01	80	3,0	0,59	4,01	2,71	8,34	3,16	0,00	18,82	1,487
22-смрча	75,04		2,9	2,47	51,53	81,46	50,32	15,76	0,00	201,53	15,921
23-б.бор	2,68		3,7	0,00	0,91	2,91	3,38	0,00	0,00	7,20	569
41-буква	6,78		4,0	0,00	2,04	2,44	8,82	4,90	0,00	18,20	1,438
43-пл.лиш.	5,29		3,3	1,99	1,08	9,13	2,03	0,00	0,00	14,22	1,123
44-ост.лиш.	3,20		2,0	0,38	2,32	3,23	2,10	0,56	0,00	8,58	678
Четинари	84,73			3,06	56,46	87,08	62,04	18,92	0,00	227,56	17,977
Лишћари	15,27		2,37	5,43	14,80	12,95	5,46	0,00	41,00	3,239	
УКУПНО	100,00		5,43	61,89	101,87	74,99	24,38	0,00	268,56	21,216	

ДРВНА ЗАЛИХА ПО КЛАСАМА СТАРОСТИ (m ³ /ha)					
ПОВРШИНА 79,00 (ha)		2. старосне класе		70,11 ha	
		3. старосне класе		8,89 ha	
Врста дрвећа	Класе старости у годинама				Укупно (m ³)
	1 - 20	21 - 40	41 - 60	61 - 80	
јела	0,00	11,71	74,92	0,00	1,487
смрча	0,00	203,54	185,71	0,00	15,921
бијели бор	0,00	6,62	11,81	0,00	569
буква	0,00	16,55	31,27	0,00	1,438
пл. лишћари	0,00	15,75	2,14	0,00	1,123
ост. лишћари	0,00	4,45	41,17	0,00	678
Четинари	0,00	221,87	272,44	0,00	17,977
Лишћари	0,00	36,74	74,58	0,00	3,239
УКУПНО	0,00	258,61	347,02	0,00	21,216

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ ПО КВАЛИТЕТНИМ КЛАСАМА (%)							
Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	5,02	21,42	73,56	15,51	10,93	73,56	0,00
Лишћари	3,62	10,94	85,44	3,62	10,94	85,44	0,00

ГОДИШЊИ ЗАПРЕМИНСКИ ПРИРАСТ									
Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	0,00	0,25	4,42	4,90	2,06	0,15	0,00	11,78	931
Лишћари	0,00	0,24	0,04	0,30	0,14	0,08	0,00	0,80	63
УКУПНО	0,00	0,49	4,46	5,20	2,20	0,23	0,00	12,58	994

СТРУКТУРА ПРОБНЕ ДОЗНАКЕ									
Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	-	0,00	15,25	14,46	5,10	2,32	0,00	37,13	2,933
Лишћари	-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
УКУПНО	-	0,00	15,25	14,46	5,10	2,32	0,00	37,13	2,933

СТРУКТУРА ПРОБНЕ ДОЗНАКЕ ПО КВАЛИТЕТНИМ КЛАСАМА (%)							
Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	-	3	97	3	-	97	-
Лишћари	-	0	0	0	-	0	-

КАТЕГОРИЈА 6000 – Површине неподесне за пошумљављење и газдовање

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ (m³)

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитет	ДЕБЉИНСКА КЛАСА у cm						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	Укупно
				m ³ /ha							
21-јела	14,94	78	2,0	0,00	1,52	6,29	38,52	34,99	4,26	85,59	10,552
22-смрча	45,09		3,0	0,00	0,00	20,94	137,34	99,97	0,00	258,25	31,840
41-буква	29,70		3,0	0,00	0,72	2,92	42,61	105,05	18,84	170,14	20,976
43-пл.лиш.	10,27		2,5	0,00	3,80	0,00	20,33	34,67	0,00	58,80	7,249
Четинари	60,03			0,00	1,52	27,24	175,86	134,96	4,26	343,84	42,392
Лишћари	39,97			0,00	4,52	2,92	62,95	139,71	18,84	228,93	28,225
УКУПНО	100,00			0,00	6,04	30,16	238,81	274,67	23,10	572,77	70,617

ГОДИШЊИ ЗАПРЕМИНСКИ ПРИРАСТ

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	0,00	0,00	0,00	0,00	2,95	2,59	0,00	5,54	683
Лишћари	0,00	0,00	0,30	0,09	1,07	1,41	0,45	3,32	409
УКУПНО	0,00	0,00	0,30	0,09	4,02	4,00	0,45	8,86	1.092

Општина РИБНИК

КАТЕГОРИЈА 1000 – Високе шуме са природном обновом

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ (m³)

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитет	ДЕБЉИНСКА КЛАСА у cm						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	Укупно
				m ³ /ha							
21-јела	25,19	84	2,8	3,13	8,00	13,55	29,46	55,26	2,98	112,38	49,803
22-смрча	39,21		2,7	2,87	10,61	16,66	48,83	83,87	12,06	174,93	77,524
41-буква	32,02		3,7	2,36	7,88	13,80	69,84	48,47	0,51	142,86	63,311
43-пл.лиш.	3,06		3,7	0,56	1,66	2,50	7,15	1,77	0,00	13,65	6,048
44-ост.лиш.	0,52		3,9	0,34	0,21	0,58	0,65	0,56	0,00	2,34	1,037
Четинари	64,40			6,00	18,62	30,22	78,29	139,13	15,04	287,31	127,327
Лишћари	35,60			3,26	9,74	16,89	77,64	50,80	0,51	158,85	70,396
УКУПНО	100,00			9,26	28,36	47,10	155,93	189,93	15,55	446,16	197,723

СТРУКТУРА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ ПО КВАЛИТЕТНИМ КЛАСАМА (%)

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	23,42	26,17	50,41	29,45	35,26	34,96	0,33
Лишћари	31,41	40,86	27,73	35,64	45,54	16,66	2,16

ГОДИШЊИ ЗАПРЕМИНСКИ ПРИРАСТ

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	0,00	0,44	1,26	1,01	1,72	2,38	0,14	6,99	3,096
Лишћари	0,00	0,08	0,30	0,29	1,19	0,49	0,00	2,36	1,044
УКУПНО	0,00	0,51	1,57	1,30	2,91	2,88	0,14	9,34	4,140

СТРУКТУРА ПРОБНЕ ДОЗНАКЕ

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА У cm							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	m ³ /ha								
Четинари	-	1,36	3,02	7,70	11,86	49,30	5,68	78,92	34,977
Лишћари	-	0,00	1,48	4,42	13,63	12,89	0,00	32,42	14,366
УКУПНО	-	1,36	4,51	12,12	25,48	62,19	5,68	111,34	49,343

СТРУКТУРА ПРОБНЕ ДОЗНАКЕ ПО КВАЛИТЕТНИМ КЛАСАМА (%)							
Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	5	95	17	36	46	1	
Лишћари	-	12	88	21	41	30	7

СТАЊЕ ПРИРОДНОГ ПОДМЛАТКА				
Врста дрвећа	Број биљака подмлатка по хектару			
	Висина у (cm)		Прсни пречник	Укупно
	10 - 50	50 - 130	0 – 5 cm	
21 – јела	2,351	412	337	3,100
22 – смрча	124	487	126	737
41 – буква	2,042	674	526	3,242
43 – пл. лишћари	124	37	63	224
Четинари	2,475	899	463	3,837
Лишћари	2,166	711	589	3,466
УКУПНО	4,641	1,610	1,052	7,303

3.5. Стање шумских комуникација и степен отворености шумскопривредног подручја

Отвореност шума чланом 26. Правилника о елементима и садржају шумскопривредних основа, приказује се дужином јавних и шумских камионских путева који пролазе кроз шуме и шумска земљишта или их тангирају и степеном отворености шумскопривредног подручја и привредних јединица, а посебно степеном отворености свих категорија шума. Степен отворености приказује се бројем километара саобраћајница на 1.000 хектара, односно бројем метара саобраћајница по једном хектару.

На основу података последњег уређивања шума извршена је инвентура свих постојећих саобраћајница на шумскопривредном подручју и преглед стања је приказан по категоријама шума.

Привредна јединица	Дужина путева (км)			Путеви који отварају (км)					Отвореност (m/ha)				
	ЈАВНИ ПУТ	ШУМСКИ ПУТ	УКУПНО	ВИСОКЕ ШУМЕ СА ПРИРОДНОМ ОБНОВОМ	ШУМСКЕ КУЛТУРЕ	ПОВРШИНЕ ПОДЕСНЕ ЗА ПОШУМЉАВАЊЕ И ГАЗДОВАЊЕ	ПОВРШИНЕ НЕПОДЕСНЕ ЗА ПОШУМЉАВАЊЕ И ГАЗДОВАЊЕ	УКУПНО	ВИСОКЕ ШУМЕ СА ПРИРОДНОМ ОБНОВОМ	ШУМСКЕ КУЛТУРЕ	ПОВРШИНЕ ПОДЕСНЕ ЗА ПОШУМЉАВАЊЕ И ГАЗДОВАЊЕ	ПОВРШИНЕ НЕПОДЕСНЕ ЗА ПОШУМЉАВАЊЕ И ГАЗДОВАЊЕ	УКУПНО
01 "Потоци Ресановача"	35,20	107,61	142,81	127,86	0,76	0,56	2,64	131,82	18,64	9,62	11,66	7,63	17,84
УКУПНО ШПП	35,20	107,61	142,81	127,86	0,76	0,56	2,64	131,82	18,64	9,62	11,66	7,63	17,84
ШИРА КАТЕГОРИЈА ШУМА				1000	3000	5000	6000	Σ	1000	3000	5000	6000	Σ

III ПЛАНОВИ ГАЗДОВАЊА ЗА НАРЕДНИ УРЕЂАЈНИ ПЕРИОД

1. ОБИМ СЈЕЧА У ВИСОКИМ ШУМАМА ПО ВРСТАМА ДРВЕЋА ДЕБЉИНСКОЈ СТРУКТУРИ И КВАЛИТЕТУ У ВИСОКИМ ШУМАМА

ОБИМ СЈЕЧА У ВИСОКИМ ШУМАМА СА ПРИРОДНОМ ОБНОВОМ ПО ВРСТАМА ДРВЕЋА, ДЕБЉИНСКОЈ СТРУКТУРИ И КВАЛИТЕТУ										
Површина : 6.858,12 ha										
Врста дрвећа	Обим сјеча, укупна дрвна запремина у m ³							Укупно на цијелој површини	Запремина крупног дрвета (m ³)	
	Просјечно по хектару								На цијелој површини	Просјечно по хектару
	Дебљинске класе у cm									
	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	Свега			
21-јела	0,51	1,87	3,10	12,83	24,29	1,67	44,26	303.533	252.537	36,82
22 –смрча	0,28	1,55	3,15	14,39	17,76	0,74	37,87	259.688	216.059	31,50
23-б.бор	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,01	85	71	0,01
24-ц.бор	0,00	0,01	0,03	0,11	0,03	0,00	0,17	1.194	994	0,14
41-буква	0,48	2,67	4,20	9,30	5,30	0,02	21,97	150.656	122.743	17,90
43-пл. лишћари	0,06	0,39	1,01	1,27	0,34	0,03	3,08	21.154	17.235	2,51
44-ост.лишћари	0,01	0,03	0,11	0,14	0,03	0,00	0,32	2.190	1.784	0,26
Четинари	0,65	3,43	6,28	27,33	42,08	2,41	82,31	564.500	469.660	68,48
Лишћари	0,55	3,08	5,31	10,70	5,66	0,05	25,37	174.000	141.762	20,67
Укупно	1,23	6,65	11,83	38,19	47,25	2,42	107,68	738.500	611.422	89,15

КВАЛИТЕТНА СТРУКТУРА ОБИМА СЈЕЧА				
Врста дрвећа	Техничке класе у %			
	1	2	3	4
Четинари	35,61	41,98	22,26	0,15

Лишћари	35,95	35,08	26,87	2,10
---------	-------	-------	-------	------

2. ОБИМ СЈЕЧА У ШУМСКИМ КУЛТУРАМА ПО ВРСТАМА ДРВЕЋА, ДЕБЉИНСКОЈ СТРУКТУРИ И КВАЛИТЕТУ

ОБИМ СЈЕЧА У ШУМСКИМ КУЛТУРАМА ПО ВРСТАМА ДРВЕЋА, ДЕБЉИНСКОЈ СТРУКТУРИ И КВАЛИТЕТУ										
Врста дрвећа	Обим сјеча, укупна дрвна запремина у m ³							Укупно на цијелој површини	Површина : 79,00 ha	
	Просјечно по хектару								На цијелој површини	Просјечно по хектару
	Дебљинске класе у cm									
	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	Свега			
21-јела	0,13	0,86	0,58	1,78	0,68	0,00	4,02	318	257	3,25
22 –смрча	0,52	10,94	17,30	10,69	3,35	0,00	42,80	3.381	2.732	34,59
23-б.бор	0,00	0,19	0,62	0,72	0,00	0,00	1,53	121	98	1,24
41-буква	0,00	0,76	0,90	3,27	1,82	0,00	6,74	533	417	5,28
43-пл. лишћари	0,74	0,40	3,38	0,75	0,00	0,00	5,27	416	326	4,13
44-ост.лишћари	0,14	0,86	1,20	0,78	0,21	0,00	3,18	251	197	2,49
Четинари	0,65	12,00	18,50	13,18	4,02	0,00	48,35	3.820	3.087	39,08
Лишћари	0,88	2,01	5,48	4,80	2,02	0,00	15,19	1.200	940	11,90
Укупно	1,28	14,64	24,11	17,74	5,77	0,00	63,54	5.020	4.027	50,97

КВАЛИТЕТНА СТРУКТУРА ОБИМА СЈЕЧА				
Врста дрвећа	Техничке класе у %			
	1	2	3	4
Четинари	15,51	10,93	73,56	0,00

Лишћари	3,62	10,94	85,44	0,00
---------	------	-------	-------	------

3. ПЛАН СЈЕЧА ПО ПРИВРЕДНИМ ЈЕДИНИЦАМА

(Источнодрварско шумскопривредно подручје уређено је у оквиру једне привредне јединице, па план сјеча по привредним јединицама је исти као план сјеча по ширим категоријама шума).

Привредна јединица 01 „ПОТОЦИ РЕСАНОВАЧА“								
Категорија шума	Површина (ha)	Врста дрвета	План сјеча (m ³)					
			Укупна дрвна запремина			Запремина крупног дрвета		
			За 10 година			За 10 година		
			На цијелој	m ³ /ha	Просјечн	На цијелој	m ³ /ha	Просјечн
Високе шуме са природном обновом	6.858,12	четинари	564.500	82.31	56.450	469.660	68.48	46.966
		лишћари	174.000	25.37	17.400	141.762	20.67	14.176
		Свега	738.500	107.68	73.850	611.422	89.15	61.142
Шумске културе	79,00	четинари	3.820	48.35	382	3.087	39.08	309
		лишћари	1.200	15.19	120	940	11.89	94
		Свега	5.020	63.54	502	4.027	50.97	403
Укупно	6.937,12	четинари	568.320	81.92	56.832	472.747	68.15	47.275
		лишћари	175.200	25.26	17.520	142.702	20.57	14.270
		Свега	743.520	107.18	74.532	615.449	88.72	61.545

4. ПЛАН СЈЕЧА ПО ОПШТИНАМА

На основу предходно утврђеног обима сјеча за шумскопривредно подручје по газдинским класама и категоријама шума, разрађен је план обима сјеча по општинама.

Општина „ Источни Дрвар“								
Категорија шума	Површина (ha)	Врста дрвета	План сјеча (m ³)					
			Укупна дрвна запремина			Запремина крупног дрвета		
			За 10 година			За 10 година		
			На цијелој површини	m ³ /ha	Просјечно годишње	На цијелој површини	m ³ /ha	Просјечно годишње
Високе шуме са природном обновом	6.414,95	четинари	538.117	83.88	53.812	447.708	69.79	44.171
		лишћари	160.633	25.04	16.063	130.870	20.40	13.087
		Свега	698.750	108.93	69.875	578.577	90.19	57.858
Шумске културе	79,00	четинари	3.820	48.35	382	3.087	39.08	309
		лишћари	1.200	15.19	120	940	11.89	94
		Свега	5.020	63.54	502	4.027	50.97	403
Укупно	6.493,95	четинари	541.937	83.45	54.194	450.795	69.42	45.079
		лишћари	161.833	24.92	16.183	131.809	20.30	13.181

Општина „ Рибник“								
Категорија шума	Површина (ha)	Врста дрвета	План сјеча (m ³)					
			Укупна дрвна запремина За 10 година			Запремина крупног дрвета За 10 година		
			На цијелој	m ³ /ha	Просјечн	На цијелој	m ³ /ha	Просјечн
Високе шуме са природном обновом	443,17	четинари	26.383	59.53	2.638	31.950	49.53	2.195
		лишћари	13.367	30.16	1.337	10.890	24.57	1.089
		Свега	39.750	89.69	3.975	32.841	74.10	3.284
Укупно	443,17	четинари	26.383	59.53	2.638	31.950	49.53	2.195
		лишћари	13.367	30.16	1.337	10.890	24.57	1.089
		Свега	39.750	89.69	3.975	32.841	74.10	3.284

5. ПЛАН ИСКОРИШЋАВАЊА ШУМА

5.1. Производња шумских дрвних сортимената по категоријама шума за ШПП

СТРУКТУРА ЕТАТА ПО СОРТИМЕНТИМА ЗА ВИСОКЕ ШУМЕ СА ПРИРОДНОМ ОБНОВОМ					
НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно м ³
	%	м ³	%	м ³	
Ф	0,79	4.460	2,14	3.724	8.183
Л	0,00	0	2,14	3.724	3.724
ПТ1	19,99	112.844	6,39	11.119	123.962
ПТ2	27,11	153.036	10,60	18.444	171.480
ПТ3	7,22	40.757	11,97	20.828	61.585
ТТ	2,06	11.629	0,00	0.00	11.629
Јамско дрво	4,57	25.798	0,00	0.00	25.798
Ситно техничко дрво	0,12	677	0,00	0.00	677
Целулозно дрво	7,21	40.700	18,42	32.051	72.751
Огревно дрво	0,00	0	23,99	41.743	41.743
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	69,07	389.900	75,65	131.631	521.531
Отпадак	30,93	174.600	24,35	42.369	216.969
УКУПНА ДРВНА ЗАПРЕМИНА	100,00	564.500	100,00	174.000	738.500

СТРУКТУРА ЕТАТА ПО СОРТИМЕНТИМА ЗА ШУМСКЕ КУЛТУРЕ					
НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно м ³
	%	м ³	%	м ³	
Ф	0,00	0	0,00	0	0
Л	0,00	0	0,00	0	0
ПТ1	3,95	151	0,43	5	156
ПТ2	10,86	415	4,27	51	466
ПТ3	7,25	277	6,35	76	353
ТТ	6,80	260	0,00	0	260
Јамско дрво	18,66	713	0,00	0	713

СТРУКТУРА ЕТАТА ПО СОРТИМЕНТИМА ЗА ШУМСКЕ КУЛТУРЕ					
НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно м ³
	%	м ³	%	м ³	
Ситно техничко дрво	2,35	90	0,00	0	90
Целулозно дрво	15,85	605	21,36	256	862
Огревно дрво	0,00	0	38,23	459	459
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	65,72	2.511	70,64	848	3.358
Отпадук	34,28	1.309	29,36	352	1.662
УКУПНА ДРВНА ЗАПРЕМИНА	100,00	3.820	100,00	1.200	5.020

5.2. Структура дрвних сортимената по општинама

Општина ИСТОЧНИ ДРВАР

СТРУКТУРА ЕТАТА ПО СОРТИМЕНТИМА ЗА ВИСОКЕ ШУМЕ СА ПРИРОДНОМ ОБНОВОМ					
НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно м ³
	%	м ³	%	м ³	
Ф	0,79	4.251	2,14	3.438	7.689
Л	0,00	0	2,14	3.438	3.438
ПТ1	19,99	107.570	6,39	10.264	117.834
ПТ2	27,11	145.884	10,60	17.027	162.911
ПТ3	7,22	38.852	11,97	19.228	58.080
ТТ	2,06	11.085	0,00	0	11.085
Јамско дрво	4,57	24.592	0,00	0	24.592
Ситно техничко дрво	0,12	646	0,00	0	646
Целулозно дрво	7,21	38.798	18,42	29.589	68.387
Огревно дрво	0,00	0	23,99	38.536	38.536
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	69,07	371.677	75,65	121.519	493.196
Отпадук	30,93	166.440	24,35	39.114	205.554
УКУПНА ДРВНА ЗАПРЕМИНА	100,00	538.117	100,00	160.633	698.750

СТРУКТУРА ЕТАТА ПО СОРТИМЕНТИМА ЗА ШУМСКЕ КУЛТУРЕ					
НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно
	%	m ³	%	m ³	m ³
Ф	0,00	0	0,00	0	0
Л	0,00	0	0,00	0	0
ПТ1	3,95	151	0,43	5	156
ПТ2	10,86	415	4,27	51	466
ПТ3	7,25	277	6,35	76	353
ТТ	6,80	260	0,00	0	260
Јамско дрво	18,66	713	0,00	0	713
Ситно техничко дрво	2,35	90	0,00	0	90
Целулозно дрво	15,85	605	21,36	256	862
Огревно дрво	0,00	0	38,23	459	459
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	65,72	2.511	70,64	848	3.358
Отпадак	34,28	1.309	29,36	352	1.662
УКУПНА ДРВНА ЗАПРЕМИНА	100,00	3.820	100,00	1.200	5.020

Општина РИБНИК

СТРУКТУРА ЕТАТА ПО СОРТИМЕНТИМА ЗА ВИСОКЕ ШУМЕ СА ПРИРОДНОМ ОБНОВОМ					
НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно
	%	m ³	%	m ³	m ³
Ф	0,79	208	2,14	286	494
Л	0,00	0	2,14	286	286
ПТ1	19,99	5.274	6,39	854	6.128
ПТ2	27,11	7.152	10,60	1.417	8.569
ПТ3	7,22	1.905	11,97	1.600	3.505
ТТ	2,06	543	0,00	0	543
Јамско дрво	4,57	1.206	0,00	0	1.206
Ситно техничко дрво	0,12	32	0,00	0	32
Целулозно дрво	7,21	1.902	18,42	2.462	4.364
Огревно дрво	0,00	0	23,99	3.207	3.207
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	69,07	18.223	75,65	10.112	28.335
Отпадак	30,93	8.160	24,35	3.255	11.415
УКУПНА ДРВНА ЗАПРЕМИНА	100,00	26.383	100,00	13.367	39.750

5.3. План коришћења осталих шумских производа

Према члану 2, став 1. Правилника о условима коришћења и начину сакупљања осталих шумских производа, (Службени гласник Републике Српске“, бр. 116/20 и 43/21). Под осталим шумским производима сматрају се сви биотички производи, осим шумских дрвних сортимената, који могу да се сакупљају за исхрану и/или трговину, а односе се на: самоникло шумско биље, производе животињског поријекла и производе неживе природе који се налазе у шуми и на шумском земљишту“.

Члан 3 став 1. истог правилника гласи „Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, као корисник шума и шумског земљишта у својини Републике, има право коришћења осталих шумских производа уз надокнаду од 3 % продајне цијене производа коју издваја на посебан рачун корисника шума и шумског земљишта у својини Републике, а коју је обавезан усмјерити за ревитализацију осталих шумских производа на локалитете са којих они потичу“.

Како се у ЈПШ „Шуме Републике Српске“, након доношења Правилника о унутрашњој систематизацији и организацији радних мјеста (фебруар 2019. године), одвијао се процес формирања Службе за остале шумске производе, у оквиру Сектора за остале шумске производе и остале дјелатности, очекивати је да у уређајном периоду, за који се доноси ова Основа, дође и до интензивирања коришћења осталих шумских производа.

Службе за остале шумске производе требају сачинити посебан програм који би обухватао:

- избор комерцијалних врста љековитог биља, гљива и осталих шумских производа са којима располаже шумскопривредно подручје,
- избор локације, или локација за откуп и ускладиштење и
- израду адекватне организације и систематизације радних мјеста.

Искоришћавањем осталих шумских производа, пружа се могућност упошљавања инвалида рада и радника са преосталом радном способношћу.

У складу са законском регулативом на овом шумскопривредном подручју може се вршити:

- сакупљање разних шумских плодова,
- сакупљање љековитог биља,
- сакупљање јестивих гљива и
- производња сјемена из сјеменских састојина
-

5.3.1 Потенцијалне могућности кориштења љековитог биља

План коришћења љековитог и ароматичног биља углавном ће зависити од сљедећих фактора:

- распрострањеност, бројност и учесталост љековитог и ароматичног биља,
- способност репродукције, односно степен учесталости и обнове и
- бројност функција и непосредна корист од љековитог и ароматичног биља.

На основу ових података запажена је и дјелимично утврђена појава сљедећих врста љековитог и ароматичног биља, приказана у наредној табели:

Латински назив	Народни назив	Употреба дијелова
<i>Hypericum perforatum L.</i>	Кантарион	Стабло и цвијет
<i>Allium ursinum L.</i>	Дивљи лук	Стабло и гомољ
<i>Achillea millefolium</i>	Хајдучка трава	Стабло и цвијет
<i>Thymus serpyllum L.</i>	Мајчина душица	Стабло и цвијет
<i>Asperula odorata</i>	Лазаркиња	Стабло и цвијет
<i>Rubus hirtus</i>	Купина	Корјен, стабло и плод
<i>Juniperus communis</i>	Смрека, вења	Плод
<i>Crataegus monogyna L.</i>	Глог	Плод
<i>Erythraea centaaurium</i>	Кичица	Стабло и цвијет
<i>Corylus avellana L.</i>	Љеска	Плод
<i>Atropa belladonna</i>	Велебиље, буника	Стабло и лист

5.3.2. Корисне врсте гљива и њихове производне могућности

Преглед јестивих гљива по категоријама шума		
Категорија шума	Латински назив	Народни назив
1. <i>Fagetum montanum</i>	<i>Boletus edulis Bull.</i>	Прави вргањ, вргањ
	<i>Boletus aestivalis Poul.</i>	Прољетни вргањ
	<i>Centharellus cibarius Fr.</i>	Лисичарка,
	<i>Lactarius piperatus L.</i>	Мљечница,
	<i>Amanita rubescens Pers.</i>	Бисерка, бисерница

Преглед јестивих гљива по категоријама шума		
Категорија шума	Латински назив	Народни назив
	<i>Macrolepiota prominens</i>	Бијела сунчаница
2. <i>Abieto- Fagetum</i>	<i>Boletus edulis Bull.</i>	Прави вргањ, вргањ
	<i>Laccinum sp.</i>	Вргањ
	<i>Boletus aureus Bul.ex.Fr.</i>	Црни вргањ
	<i>Rusula vesca Fr.</i>	Јестива красница

На подручју постоји могућност присуства и отровних гљива. Прије него што се приступи сакупљању јестивих гљива, треба да упознамо отровне гљиве, као што су зелена пупавка (*Amanita phalloides*), која се јавља најчешће у храстовим и буковим шумама. Поред ње на овом подручју постоји могућност присуства отровног вргања, *Boletus satanas* (лудара, бљутавка), који се најчешће јавља у буковим и храстовим шумама. Њено природно станиште су најчешће приморски крајеви, али може се јављати и у континенталном подручју.

Зелена пупавка узрокује око 95 % свих тровања од стране гљива са смртоносним исходом. Први знаци тровања уочавају се касно, зато је љубитељима гљива потребно организовати стручна и научна предавања, о начину сакупљања и детерминацији јестивих гљива.

На Источнодрварском шумскопривредном подручју постоји и више врста гљива :

Р. БРОЈ	СТРУЧНИ НАЗИВ	НАРОДНИ НАЗИВ
1.	<i>Boletus edulis</i>	Обични вргањ
2.	<i>Cantharellus cibarius</i>	Лисичарка
3.	<i>Leccinum aurantiacum</i>	Турчин
4.	<i>Agaricus campestris</i>	Ливадски шампињон
5.	<i>Macrolepiota procera</i>	Сунчаница
6.	<i>Morchela vulgaris</i>	Смрчак
7.	<i>Calvatia gigantea</i>	Велика пухара
8.	<i>Craterellus cornucopioides</i>	Црна труба
9.	<i>Calocybe gambosa</i>	Ђурђевача

6. ПЛАН ШУМСКОУЗГОЈНИХ РАДОВА

План шумскоузгојних радова приказан је за шумскопривредно подручје, газдинске класе и привредне јединице.

6.1. Врсте шумскоузгојних радова

Шумскоузгојни радови, односно радови на узгоју шума, су сви основни и пратећи радови у шумарству који се изводе у циљу подизања (оснивања) нових шума, обнављању и њези постојећих шума, мелиорацији, побољшању здравственог стања шума и регулисању структуре састојина.

✚ Природна обнова састојина

Природна обнова састојина је помоћна узгојна мјера природном обнављању шума.

Узгојна мјера састоји се од радова на пословима припреме земљишта.

✚ Комплетирање природне обнове

Комплетирање природне обнове је узгојна мјера која се проводи у сврху интервенције на површини састојине на којој послије извршене сјече обнове нема подмлатка, или се исти јавља мјестимично (на мање од 10% површине), тако да се мора извршити вјештачко обнављање садњом садница или сјетвом сјемена.

✚ Пошумљавање садњом садница и сјетвом сјемена

Радови на пошумљавању се изводе:

- у високим шумама са природном обновом у циљу комплетирања природне обнове (пошумљавање садњом садница и сјетвом сјемена),
- на голетима и шибљацима подесним за пошумљавање (пошумљавање садњом садница).

✚ Попуњавање

Попуњавање је узгојна мјера која се изводи у природним састојинама гдје успјех извршеног вјештачког обнављања у циљу комплетирања природне обнове, односно извршеног пошумљавања у сврху подизања култура није задовољавајући.

– Попуњавање пошумљене површине у високим шумама са природном обновом

Попуњавање у природним састојинама изводи се гдје је проценат угинулих биљака посађених (посијаних) за потребе вјештачког обнављања у циљу комплетирања природне обнове већи од 20 % и када треба побољшати омјер смјесе у корист газдински вриједније врсте дрвећа.

- Попуњавање шумских култура

Попуњавање шумских култура врши се ако је неуспјех пошумљавања послије друге године од оснивања већи од 20% или ако су се посушиле саднице у већој групи на некој површини у култури, а попуњавање шумских култура планира се до 10% пошумљених површина. Стварне површине за попуњавање утврђују се п рема

записницима комисија за колаудацију. Изводи се током прољећне и јесење сезоне рада. У случају да је неуспјех пошумљавања након друге године од оснивања већи од 50 % онда се врши поновно пошумљавање.

Њега шумских састојина

- **Њега природних састојина**

Њега природних састојина обухвата све прореди у развојним фазама од летвењака до зрелих састојина за сјечу по принципу позитивне селекције. Њега природних састојина проводи се редовним сјечама у оквиру предвиђеног система газдовања. Њега природних састојина врши се на површини од 90% површине газдинске класе.

- **Њега природног подмлатка**

Њега природног подмлатка проводи се сјечама освјетљавања у циљу разређивања прегустог склопа и сјечама чишћења уклањањем коровских врста које су конкуренција одабраним врстама, као и болесних и фенотипски лоших јединки одабране врсте дрвећа чије се обнављање потпомаже (до развојне фазе касни младик). Радови се изводе на површини од 10% површине газдинске класе (за опходњу 10 година).

Њега шумских култура

Њега шумских култура обухвата све активности у постојећим културама старости испод 1/5 опходње, те површинама унутар високих шума са природном обновом вјештачки обновљење у циљу комплетирања природне обнове. Њега одраслих култура изнад таксационог прага обухваћене су планом сјеча.

Планирани шумскоузгојни радови реализују се путем извођачких пројеката за шумскоузгојне радове.

6.2. Обим шумскоузгојних радова

Обим шумскоузгојних радова планиран је на основу следећих елемената:

- У високим шумама са природном обновом у циљу комплетирања природне обнове на укупној површини од 1,96 хектара потребно је извршити **пошумљавање** садњом одговарајућих садница или сјетвом одговарајућег сјемена. Попуњавање се планира на 10 % површине, односно на 0,20 хектара.
- Радови који се планирају из средстава проширене репродукције шума или из не утрошених средстава просте репродукције шума обухватају **пошумљавање голети** подесних за пошумљавање и газдовање на укупној површини од 20,00 хектара. Попуњавање се врши на 10 % пошумљене површине или на 2,00 хектара.
- Обим радова на **њези шумских култура** обухвата укупну површину од 21,96 хектара и то:
  - површину постојећих шумских култура испод таксационог прага, површина 0,00 хектара,
  - површине у високим шумама, након природне обнове 1,96 хектара.
  - површину шумских култура које се планирају подићи средствима проширене репродукције (или неутрошених средстава просте репродукције) аредном уређајном периоду на укупној површини од 20,00

У складу са наведеним елементима планиране су врсте и обим шумскоузгојних радова за шумскопривредно подручје, за газдинске класе и за привредне јединице.

6.3. План шумскоузгојних радова за шумскопривредно подручје

ПРОСТА РЕПРОДУКЦИЈА													
План шумскоузгојних радова у високим шумама са природном обновом и шумским културама													
ВРСТА ШУМСКОУЗГОЈНОГ РАДА													
Привредна јединица	Природно обнављање		Комплетирање природне обнове					Њега шумских састојина		Њега шумских култура			
ШИФРА	Површина (ha)	Природна обнова састојина	Припрема земљишта за природно подмлађивање	Вјештачко обнављање (пошумљавање)		Попуњавање пошумљене површине	** Њега пошумљених површина		Њега природног пошумљавања	Њега природних састојина	Прашење и окопавање	Чишћење од корова и	Прореди прве до 1/5, опходње
				* Садња Садница	Сјетва сјемена		Прашење и окопавање	Чишћење од корова и непожељних врста					
хектара													
01 Потоци Ресановача	6.858,22	685,82	685,82	1,96	-	0,20	1,96	1,96	685,82	6.172,40	-	1,96	-
УКУПНО	6.858,22	685,82	685,82	1,96	-	0,20	1,96	1,96	685,82	6.172,40	-	1,96	-
01 Потоци Ресановача	79,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
УКУПНО	79,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
* По потреби укључује и припрему земљишта за пошумљавање													
** Њега пошумљених површина се врши у потребном обиму (може бити проведена и на мањој површини)													
+ Површине за попуњавање зависе од усјеха пошумљавања и приликом извођења пошумљавања могу се разликовати од планираног													

ПРОШИРЕНА РЕПРОДУКЦИЈА ШУМА

План шумскоузгојних радова у високим деградираним и изданачким шумама, шумским културама, шибљацима и голетима за 10 година

ГАЗДИНСКА КЛАСА		В Р С Т А Ш У М С К О У З Г О Ј Н О Г Р А Д А				
		ПОШУМЉАВАЊЕ*	ПОПУЊАВАЊЕ	** ЊЕГА ПОШУМЉЕНИХ ПОВРШИНА (КУЛТУРА)		
ШИФРА	ПОВРШИНА			ПРАШЕЊЕ И ОКОПАВАЊЕ	ЧИШЋЕЊЕ ОД КОРОВА И НЕПОЖЕЉНИХ ВРСТА	ПРОРЕДЕ (ПРВЕ, ДО 1/5 ОПХОДЊЕ)
х е к т а р а						
3000	79,00	-	-	-	-	-
5000	48,01	20,00	2,00	20,00	20,00	-
УКУПНО ШПП	127,01	20,00	2,00	20,00	20,00	-
* По потреби укључује и припрему земљишта за пошумљавање						
** Њега пошумљених површина се врши у потребном обиму (може бити проведена и на мањој површини)						

7. ПЛАН ЗАШТИТЕ ШУМА

Глобална заштита шума и шумског земљишта у складу са законском регулативом је приоритетна и обавезујућа мјера при управљању и газдовању са природним ресурсима и осталим потенцијалима на подручју. У наредном уређајном периоду проводиће се како превентивне тако и репресивне мјере с основним циљем очувања шумских и других екосистема у што бољем и природнијем стању.

7. 1. Врсте шумских штета и мјере заштите

План заштите и чувања шума утврђен је за шумскопривредно подручје као цјелину. План обухвата обим мјера и радова на превентивној и репресивној заштити од бројних и у дјеловању удружених штетних фактора. Полазећи од досадашњих причињених штета и оних које се могу очекивати у наредном периоду, приказани су сљедећи планови заштите шума и шумског земљишта:

- заштита шума од штетног дјеловања човјека,
- заштита шума од стоке и дивљачи,
- заштита шума од биљних болести, инсеката и других штеточина,
- заштита шума од елементарних непогода и
- заштита шума од пожара

7.1.1. Заштита шума од штетног дјеловања човјека

Чување шума се организује као превентивна мјера, да би се сачувала национална добра од отуђивања. Да би се спријечиле бесправне сјече и отуђивање дрвних сортимената, а у складу са законском регулативом (Закон о шумама Републике Српске) израђује се програм заштите и чувања шума, те у том смислу се организује чуварска служба. Ово Шумско газдинство, као и сва газдинства у оквиру Јавног предузећа има већ организовану чуварску службу.

Чуварска служба неопходна је у смислу наведеног закона, да се спријечи пустошење шума. сјеча шума која није одобрена као редован вид обнављања шума, крчење шума, забрани пашарење, жирење, брст, кресање грана, ако шумскопривредном основом није другачије одређено.

Грађани и правна лица која нанесу штету шумама дужни су кориснику шума надокнадити штету према оштетном цјеновнику.

Штете проузроковане бесправним сјечама, документоване у 15 пријава ШГ "Клековача - Потоци", у периоду 2013-2022. година, за Источнодрварско шумскопривредно подручје су износиле 16.320,09 КМ односно отуђено је 96,83 m³ дрвне запремине.

7.1.2. Заштита шума од стоке и дивљачи

Чланом 62. став 1. Закона о шумама прописано је: „Паша у шумама у својини

Републике није дозвољена“. Став 2. истог члана закона каже: „Ако не постоји опасност од угрожавања функција шуме, укључујући биодиверзитет, корисник шума и шумског земљишта у својини Републике може издати дозволу за пашу, односно жирење, осим за пашу и брст коза, у случајевима:

- када је висина дрвећа таква да им стока не може наносити штету,
- гдје се не врше мелиорациони радови у шумама,
- у којима није у току вјештачко или природно подмлађивање шума,
- гдје се шуме не налазе на земљишту подложном развијавању вјетром, клизању,
- да шуме нису оштећене од пожара и
- да шуме нису издвојене као сјеменски објекти или резервати природе“.

Став 5. истог члана закона каже: „Корисник шуме и шумског земљишта у својини Републике има право наплате пашарине по цјеновнику“.

Приступ стоке на пашу, односно жирење и појила кроз дијелове шума у којима није одобрена паша, дозвољен је само за то одређеним путем. Путеве за приступ и прогон стоке на пашу, односно жирење и појило, одређује и обиљежава управљач шума. Међутим, штете од стоке су све мање, а то је последица све мањег броја становника у руралним подручјима, тако да овај проблем и није посебно изражен.

Узгајањем, заштитом, ловљењем и коришћењем дивљачи у шумама у својини Републике Српске, у складу са ловнопривредним основама бави се корисник ловишта, коме је ловиште дато на коришћење. У шуми се могу узгајати само оне врсте дивљачи и у оном броју који не смета правилном газдовању шумама. Повећањем и побољшањем исхране и здравственог стања дивљач у шуми чини незнатне штете, а у супротном причињава велике штете на једногодишњим избојцима младих биљака које користи за исхрану.

7.1.3. Заштита шума од инсеката и биљних болести

Биљне болести могу бити проузроковане различитим штетним факторима. Према њиховој природи болести се дијеле у двије категорије:

- Болести које изазивају абиотички фактори (физичке, хемијске и механичке природе). То су непаразитске и неинфективне болести.
- Болести које узрокују биотички фактори (гљиве, биљни и животињски организми). Ово су паразитске или инфективне болести.

У непаразитске или неинфективне болести убрајају се сви поремећаји који настају утицајем климатских и едафских фактора (температура, свјетлост, влага, отровни гасови, храниве материје и др.). Паразитске или инфективне болести већином изазивају: гљиве, бактерије, вируси, нематодe, паразитске цвјетнице и неке биљке. Најчешће болести паразитског поријекла јесу оне које проузрокују гљиве. Ове болести се називају микозе. Затим по значају долазе болести које проузрокују бактерије (бактериозе) и најзад болести које изазивају вируси (вирозе). Постоји још категорија болести које проузрокују разне паразитне цвјетнице, ове болести се називају фанерогамне болести.

Мјере борбе против биљних болести могу бити превентивне и репресивне. Превентивним мјерама или мјерама профилаксе спречава се појава неке болести.

Репресивне мјере могу бити ерадикативне и куративне, а примјењују се послије појаве болести.

Ерадикативним мјерама уклањају се заражене биљке или њихови дијелови у циљу редукције инокулума. Оне имају широку примјену у пракси због своје једноставности. Куративним мјерама врши се лијечење обољелих биљака.

Мјере борбе могу бити директне и индиректне. Директне мјере су усмјерене непосредно према патогену, док индиректне нису у непосредној вези са узрочником болести.

Методе борбе против болести шумског дрвећа садрже сљедеће мјере: административне, узгојно-техничке, механичке, физичке, хемијске, биолошке и интегралне.

Административне мјере односе се на примјену законске регулативе у области заштите биља коју утврђују поједине земље и међународна заједница у циљу заштите биљака од опасних болести. Узгојно-техничке мјере су избор локалитета за гајење одређене врсте дрвећа, избор система газдовања и начина обнове шума, гајење отпорних врста дрвећа, трајање опходње и хигијена објеката. Механичке мјере обухватају одсјецање и уништавање обољелих биљних дијелова или заражених биљака, уништавање биљних органа у којима презимљује паразит, уништавање спороносних органа паразита, уклањање паразита и уништавање прелазних хранитељки. Хемијска средства имају велику примјену и обезбјеђују врло ефикасну превентивну заштиту многобројним врстама биљака од најопаснијих болести.

Најзначајније ентомолошке штеточине на букви су:

Phyllaphis fagi – буквина лисна ваш. При јаком нападу, сисањем сокова долази до сушења младих избојака, карактеристичног повијања листова и обилног лучења медне росе. Нарочито може да буде штетна на сјечинама које се обнављају, као и у расадницима гдје може изазвати и сушење нападнутих биљака.

Cryptococcus fagisuga – буквин штиташ. Насељава одрасла стабла букве. Врло често се јавља у високој бројности, када је стабло букве потпуно прекривено бијелом скрамом, те са дистанце изгледа као да је окрече. Најзначајније ентомолошке штеточине на смрчи су:

Ips typographus – осмозуби смрчин поткорњак. Типична је секундарна штеточина, јер се при нормалној бројности гнијезди искључиво у физиолошки јако ослабљеним, умирућим стаблима, свјеже посјеченим стаблима или неогуљеној сложеној обловини. Када се пренамножи, постаје типична примарна штеточина и тада напада сва стабла.

Pityogenes chalcographus – шестозуби смрчин поткорњак. Секундарна је штеточина и насељава физиолошки ослабљена стабла и свјежу лежавину. Склон је масовним намножењима и тада се убушује у потпуно здрава стабла. Насељава горње партије са тањом кором и дебље гране.

Најзначајније ентомолошке штеточине на јели су:

Pityokteines curvidens – кривокуби јелин поткорњак. За размножавање женке бирају стабла са дебелом кором. Напада стара стабла. Насељава их од врха ка основи. Бира ивична стабла или стабла на чистинама. Секундаран је, али када се пренамножи напада и потпуно здрава стабла из којих се јавља обилно истицање смоле.

Cryphalus piceae – мали јелин поткорњак. За размножавање тражи материјал са тањом кором. Његов напад на старијим стаблима започиње од врха и иде ка основи. Ако је његова бројност у шуми ниска, насељаваће физиолошки ослабљена стабла, најчешће

она која су заражена имелом, а ако је бројност висока населиће и потпуно здрава стабла, односно понашаће се као примарна штеточина. Најопаснија је врста поткорњака за стабла у доба летвењака.

Велики значај као проузроковачи оштећења имају штетни биотички чиниоци међу којима велики значај имају болести проузроковане паразитским гљивама.

Најзначајније и најчешће патогене гљиве на букви су:

Nectria galligena - проузрокује вишегодишње, отворене рак ране са концентричним наборима који су по периферији ограничени уздигнутом кором. Плодоносна тијела могу да се констатују у току цијеле године. Масовно расејавање репродуктивних органа је за вријеме влажног прољећа и јесени.

Fomes fomentarius – развија се као паразит или сапрофит. Развија се на дубећим, живим стаблима, а наставља такође деструкцију на обореном дрвету али само док је у шуми и влажно. Представља проблем за природне састојине букве. Дрво на којем су се појавиле карпофоре може се једино користити као огрев.

Trametes gibbosa – развија се на мртвом дрвету лишћара, нарочито на пањевима. Изазива бијелу активну трулеж.

Најзначајније и најчешће патогене гљиве на јели су:

Melampsorella caryophyllacearum – спермагоније и ецидије се јављају на четинама вјештичних метли образованих на стаблима јеле. Вишегодишња мицелија се налази у дрвету стабала јеле и изазива појаву вјештичних метли и тумора. Крајња посљедица развоја гљиве је сушење стабала. Велике штете причињава у природним састојинама јеле.

Viscum album – паразитна цвјетница карактерише се гранама дихотомно разгранатим и дуготрајним лишћем. Жбунови се обично формирају у вршним дијеловима круне и маскирани су околним четинама. Имела смањује физиолошку снагу домаћина, смањује капацитет плодоношења, смањује механичку отпорност стабала, а нападнута стабла имају умањен прираст. Штете су најизраженије на сувим теренима и јужним топлим експозицијама.

Најзначајније и најчешће патогене гљиве на смрчи су:

Heterobasidion annosum – Ова гљива је свакако најопаснија патогена гљива која се јавља на четинарима и наноси велике економске штете. Осим на четинарима забиљежена је и на неким лишћарским врстама дрвећа (буква, бреза...).

Armillaria ostoyae – Ова гљива се развија као паразит или сапрофит на четинарским врстама дрвећа, а посебно је честа на смрчи и јели. Ова гљива узрокује меку, бијелу трулеж корјена, а после неког времена и бијелу трулеж дрвета у основи стабла.

Број паразитних гљива које могу изазивати болест шумског дрвећа на овом подручју је знатно већи, али овдје су наведене најчешће и најопасније врсте које причињавају економске штете или угрожавају опстанак шумског дрвећа. Заштита стабала против већине од наведених паразитних гљива је могућа, али би морала да се врши под строгим надзором стручних лица.

За послове заштите шума од инсеката у току уређајног периода поребна је набавка следећих средстава:

ПОТРЕБНА СРЕДСТВА ЗА ЗАШТИТУ ОД ИНСЕКТА		
Назив	Количина	Вриједност(КМ)
Феромон	500	5.000,00
Клопке	60	3.000,00
	УКУПНО	8.000,00

7.1.4. Заштита шума од елементарних непогода

Заштиту шума од штетног дјеловања вјетра и олује треба обезбједити кроз провођење превентивних мјера у циљу одржавања и побољшања виталности стабала у састојинама и здравственог стања шума. Сва евентуално поломљена и изваљена стабла потребно је што прије из састојине уклонити, јер ова стабла су идеална подлога за насељавање штетних инсеката.

У старијим састојинама снијег ријетко причињава значајне штете, док у младим састојинама са густим склопом и шумским културама снијег и ледена киша проузрокују штете у виду савијања, ломљења и пуцања младих стабала. Ове штете се могу спречити благовременим провођењем шумскоузгојних радова у виду чишћења и проређивања младих природних састојина и вјештачки подигнутих шумских култура.

Предузимање заштитних мјера од елементарних непогода углавном се своди на примјену превентивних мјера које се проводе у циљу стварања отпорности састојина на абиотичке штетне утицаје (вјетар, снијег). Стабилност састојина зависи од коефицијента виткости стабала, односно ако стабла имају већу виткост, састојина је нестабилна и угроженија од вјетроизвала и сњегоизвала, па је потребна већа опрезност код извођења сјеча. Коефицијент виткости представља однос између висине и прсног пречника средњег састојинског стабла и може се изразити нумерички.

7.1.5. Заштита шума од шумских пожара

План заштите шума од шумских пожара утврђен је за шумскопривредно подручје као цјелину и регулисан је Правилником о садржају и поступку израде плана заштите шума од пожара („Службени гласник Републике Српске“, број 107/09). Правилником су прописане и утврђене мјере и радње у вези са спровођењем и унапређивањем заштите од пожара, а одговорна лица која су задужена да се брину о спречавању ових штетних појава сходно правилнику треба да ураде следеће предрадње:

- организовати противпожарну службу,
- поставити потребан број осматрачница или обезбједити извиђање из ваздуха,
- набавити основна противпожарна средства,
- оспособити противпожарне екипе и снабдјети их са опремом и алатом и
- поставити и одржавати противпожарне просјеке у четинарским културама.

Чување односно заштиту шума од пожара, потребно је организовати као превентивну мјеру

која се спроводи од стране задужених одговорних лица у шумском газдинству. Да би се успјешно проводиле потребне радње и подузимале потребне мјере у вези са спровођењем и унапређивањем заштите шума потребно је организовати адекватну противпожарну службу.

У противпожарној служби потребно је према правилнику задужити одговорна лица да се старају о спровођењу плана заштите од пожара.

Чување шума, односно заштиту шума од пожара треба да обављају чувари шума и друга стручна лица која зато овласти корисник шума. Да би чување било успјешно, у зависности од купираности терена, на подручју се постављају осматрачнице које се постављају на узвишењима и које се међусобно догледају.

Чувари шума треба да спријече ложење ватре у шуми и на приватним имањима на удаљености мањој од 100 метара од ивице шуме, затим паљење траве, отпадака и осталог материјала. Изузетно се ватра може ложити у шумама само на мјестима одређеним и обилеженим од стране корисника шума, придржавајући се прописаних услова и мјера сигурности.

Поред чувара шума противпожарна служба, треба да има оспособљене противпожарне екипе, које су снабђевене противпожарним алатом и справама за брзу интервенцију у случају појаве пожара на шумскопривредном подручју.

Да би се купила потребна опрема за гашење шумских пожара потребно је улагање одређених финансијских средстава од стране шумског газдинства. При томе велика финансијска улагања за куповину специјалне и скупе опреме, те изградњу специјалних торњева за осматрање и дојавну везу, шумско газдинство у наредном уређајном периоду неће моћи остварити. Међутим, добро организована и планирана противпожарна служба и на основу класичне опреме и алата, може успјешно да извршава задатке који се пред њу постављају.

На овом подручју у претходном уређајном периоду је укупно евидентирано 1 високи пожар. Опожарена површина износи 0,50 хектара, а притом је учињена штета од 1.753,38 КМ. Трошкови гашења су износили 2.449 КМ.

На основу досадашњег праћења појава пожара на овом шумскопривредном подручју потребно је да шумско газдинство посједује сљедећу опрему и објекте у циљу заштите шума од пожара:

УТВРЂЕНИ РАДОВИ И ПОТРЕБНА ПРОТИВПОЖАРНА ОПРЕМА				
Врста послова и опреме	Површина (ha)	Врста опреме	Количина опреме	Вриједност (КМ)
- Дојава и осматрање,	7.634,50	Ватрогасне метле	20	1.240,00
- Опрема за гашење пожара		Леђне прскалице	15	2.580,00
		Моторне пиле	3	6.000,00
		УКУПНО		

Напомене:

- Шумско газдинство располаже са одређеном противпожарном опремом, а набавка опреме из претходне табеле треба да се усклади са потребама у току наредног уређајног периода.
- Количина и вриједност опреме су одређени према површини подручја и просјечним тренутним цијенама на тржишту, односно наведене вриједности могу се мијењати у зависности од потреба.

Набавка планиране опреме ће се реализовати према расположивим средствима у току уређајног периода.

8. ПЛАН ИНВЕСТИЦИЈА

8.1. План изградње нових и реконструкција постојећих шумских камионских путева

Према подацима последњег уређивања шума на овом шумскопривредном подручју постигнута је отвореност камионским путевима од 17,84 km/1000 ha, што се уклапа у оптималну отвореност шума, која би за ово подручје требало да износи од 15-20 km/1000 ha.

Да би се у наредном периоду могла рационалније користити примјена савремених машина, поред изградње камионских тврдих путева сходно финансијским средствима шумског газдинства потребно је да се изгради оптимална мрежа тракторских влака. На тај начин постигла би се већа отвореност и рационалност рада при примјени савремене технологије и механизације у шумарству.

У циљу повећања отворености подручја камионским тврдим путевима у наредних десет година сходно финансијским могућностима планирана је изградња и реконструкција слједећих камионских путева:

ПЛАН ИЗГРАДЊЕ ШУМСКИХ КАМИОНСКИХ ПУТЕВА ЗА НАРЕДНИ УРЕЂАЈНИ ПЕРИОД			
ПРИВРЕДНА ЈЕДИНИЦА	НАЗИВ ПУТА	ПРЕГЛЕД ОДЈЕЉЕЊА (која комуникација отвара)	ДУЖИНА (КМ)
01 – Потоци Ресановача	17-18/2	17,18/2	2.5
	85-87	85,86,87	2.5
	16-29	16,28,29	2.5
	56-66	57,58,66	2.7
	78-79/2	78,79/1,79/2	2.5
УКУПНО			12.7

ПЛАН РЕКОНСТРУКЦИЈЕ ШУМСКИХ КАМИОНСКИХ ПУТЕВА ЗА НАРЕДНИ УРЕЂАЈНИ ПЕРИОД			
ПРИВРЕДНА ЈЕДИНИЦА	НАЗИВ ПУТА	ПРЕГЛЕД ОДЈЕЉЕЊА (која комуникација отвара)	ДУЖИНА (КМ)
01 – Потоци Ресановача	Потоци – Локва - Шатори	67,33,32,95,39	7.50
УКУПНО			7.50

Просјечна цијена изградње шумских камионских путева на нивоу ЈПШ "Шуме Републике Српске" износи око 70.000 КМ по километру шумског камионског пута и узета је као просјек цијене остварене у претходном периоду. Цијена реконструкције постојећих камионских путева зависи од стања комуникације, али као просјек се може да ће износити између 15.000 и 20.000 КМ.

Укупно цијена коштања изградње 12.70 километара пута према горе наведеном просјеку износи око 889.000 КМ, односно просјечно годишње око 88.900 КМ. Просјечна цијена реконструкције планираних путева износила би око 150.000 КМ, или годишње око 15.000 КМ.

Овдје је потребно нагласити да план изградње горе наведених путева *зависи од финансијских могућности шумског газдинства, али и локалне заједнице.*

8.2. Планови изградње осталих објеката потребних за реализацију шумскопривредне основе и план набавке механизације и друге опреме инвестиционог карактера

Врста рада	Врста опреме	Количина (КМ)	Вриједност (КМ)
Превоз радника	Теренско возило (погон 4X4)	6	300.000,00
	Бус возило (1+13)	4	600.000,00
	Луксузна возила	1	100.000,00
Реконструкција и одржавање путева, чишћење снијега, и др.	Скип	1	250.000,00
	Камион штицар	1	500.000,00
	Аутоприколица	1	10.000,00
	Моторне пиле	30	60.000
Информатичка опрема, опрема за надзор, навигациона опрема	Шумски зглобни трактор		
	Рачунари	50	100.0000,00
Остала опрема	гпс, висиномјери, пречнице и др.		40.000

--	--	--

